

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Pedagogiky a psychologie
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství odborných předmětů

**PROBLEMATIKA KÁZNĚ NA STŘEDNÍCH
ODBORNÝCH ŠKOLÁCH**
**DISCIPLINE PROBLEMS IN SECONDARY
VOCATIONAL SCHOOLS**

Bakalářská práce: 10-FP-KPP- 044

Autor:

Kateřina VALENTOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Jana Wernerová, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
65	11	0	0	18	2 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 10. 06. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Kateřina Valentová
adresa: Čejkovice 11, 373 41, Hluboká nad Vltavou
studijní obor (kombinace): Pedagogicko-psychologická způsobilost
Název BP: **Problematika kázně na středních odborných školách**
Název BP v angličtině: **Discipline problems in secondary vocational schools**
Vedoucí práce: Mgr. Jana Wernerová
Konzultant:
Termín odevzdání: květen 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 12 -05- 2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): KATEŘINA VALENTOVÁ

Datum: 13. 5. 2011

Podpis: Valentova

Název BP: PROBLEMATIKA KÁZNĚ NA STŘEDNÍCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH

Vedoucí práce: Mgr. Jana Wernerová

Cíl: Zjistit názory učitelů na problematiku kázně na SOŠ.

Požadavky:

- 1) Zorientovat se v literatuře k dané problematice.
- 2) Vytvořit přehled informací.
- 3) Navrhnout dotazník.
- 4) Provést průzkum ve školském terénu prostřednictvím pohledu učitelů.
- 5) Vyhodnotit získaná data.

Metody: Dotazník pro učitele.

Literatura:

BENDL, S. Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky. Praha : ISV, 2004. ISBN 80-86642-14-3.

BENDL, S. Kázeňské problémy ve škole. Praha : Triton, 2004. ISBN 80-7254-453-5.

BENDL, S. Neukázněný žák. Praha : ISV, 2004.

BENDL, S. Školní kázeň. Praha : ISV, 2001. ISBN 80-85866-80-3.

BENDL, S. Ukázněná třída. Praha : Triton, 2005.

ČAPEK, R. Odměny a tresty ve školní praxi. Praha : Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1718-0.

HORÁK, J. Výchovné problémy současné školy. Liberec : FP TUL, 2001. ISBN 80-7083-537-0.

KYRIACOU, Ch. Řešení výchovných problémů ve škole. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.

AUGER, M. T., BOUCHARLAT, Ch. Učitel a problémový žák : strategie pro řešení problémů s kázní a učením. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-907-0.

Čestné prohlášení

Název práce: Problematika kázně na středních odborných školách
Jméno a příjmení autora: Kateřina Valentová
Osobní číslo: P09001316

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 10. 06. 2011

Kateřina Valentová

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mi pomáhali při psaní této práce. Především bych ráda poděkovala své vedoucí Mgr. Wernerové, Ph.D. za její cenné rady a připomínky, které mi pomohly psát práci a vedly mě správným směrem. Dále bych chtěla poděkovat středním odborným školám za poskytnutí informací, bez kterých by tato práce nemohla ani vzniknout.

ANOTACE

Tématem této bakalářské práce je Problematika kázně na středních odborných školách. Cílem práce je zjistit a vyhodnotit názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků na problematiku kázně na středních odborných školách. Teoretická část vymezuje pojem kázně, uvádí její spojitost s autoritou, charakterizuje sociální chování a projevy nekázně, popisuje příčiny nekázně, kázeňské prostředky a prevenci k předcházení nevhodného chování žáků. Výzkumná část této práce je zaměřena na zjištění názorů učitelů na kázeň žáků na vybraných středních odborných školách a na to, jak učitelé řeší a předchází nekázni. Následně porovnává rozdíly mezi názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků, dále podle pohlaví, věku a délky praxe učitelů.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Kázeň, školní kázeň, autorita, projevy nekázně, příčiny nekázně, kázeňské prostředky, prevence.

ANNOTATION

The subject of this bachelor work is the Discipline problems in secondary vocational schools. The aim of work is to identify and evaluate the views of classroom teachers 1. and 4. classes on problems discipline in secondary vocational schools. The theoretical part defines the concept of discipline, provides her connection with authority, describes the social behavior and manifestations of indiscipline, describes the causes of indiscipline, disciplinary means and prevention to prevent the inappropriate behavior of students. The research part of this work is aimed at identifying the views of teachers to discipline of the students at selected secondary vocational schools and how teachers to solve and prevent lack of discipline. Then the work compares the differences between the views of classroom teachers 1. and 4. classes, followed by gender, age and length of experience of teachers.

KEY WORDS:

Discipline, school discipline, authority, manifestations of indiscipline, causes of indiscipline, disciplinary means, prevention.

Obsah

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. DEFINICE KÁZNĚ	8
2. KÁZEŇ A AUTORITA	10
3. SOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ A PROJEVY NEKÁZNĚ	14
3.1. Sociální chování žáků	14
3.2. Projevy nekázně	16
4. PŘÍČINY NEKÁZNĚ	17
4.1. Hlavní příčiny nekázně	19
4.1.1. Hlavní příčiny nekázně ve škole podle Bendla (2004, s. 29–36)	19
4.2. Vývojový moment kázně či nekázně	21
5. KÁZEŇSKÉ PROSTŘEDKY	22
5.1. Kázeňské prostředky v nejširším slova smyslu	22
5.2. Tradiční kázeňské prostředky	23
5.2.1. Příklad	24
5.2.2. Slovo	24
5.2.2.1. Rozkaz	24
5.2.2.2. Napomenutí	25
5.2.2.3. Vysvětlování	26
5.2.2.4. Přesvědčování	26
5.2.2.5. Rada	26
5.2.3. Zaměstnání	27
5.2.3.1. Hra	27
5.2.3.2. Vyučování jako dětské zaměstnání	27
5.2.4. Dozor	29
5.2.5. Trest	29
5.2.5.1. Druhy trestů	29
5.2.6. Odměna	30
5.2.6.1. Druhy odměn	31
6. PREVENCE NEVHODNÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ	32
PRAKTICKÁ ČÁST	37
7. CÍL VÝZKUMU, VÝZKUMNÝ PROBLÉM, VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
8. METODOLOGIE	37
9. VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
10. VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ DOTAZNÍKŮ	41
10.1. Shrnutí výsledků dotazníkového šetření	50
11. VÝSLEDKY ROZHOVORU	53
11.1. Shrnutí výsledků rozhovoru	56
12. DISKUSE	58
13. ZÁVĚR	60
14. POUŽITÉ ZDROJE	62
15. SEZNAM PŘÍLOH	65

Úvod

Problémem kázně jsem se rozhodla zabývat mimo jiné proto, že její řešení patří mezi nejtěžší a velmi obávané činnosti většiny učitelů. V poslední době dochází k výraznému nárůstu agresivity a kriminality mezi žáky navzájem i proti učitelům.

Zhoršující se kázeň žáků není pouze naším problémem, ale stává se problémem celosvětovým. Dokonce by se dalo říci, že v některých světových zemích je tento problém daleko horší. Z těchto zemí můžeme často vidět zprávy o brutálních činech, použití střelných zbraní a podomácku vyrobených bomb. O těchto problémech naštěstí neslycháme u nás často, ale hrozné je, že se to vůbec ve školách děje.

Role dnešního učitele je velmi obtížná. Téměř každý pedagog se setkává s nekázní skoro každý den. Většina pedagogů si stěžuje, že někdy nemohou ani učit, jelikož řeší různé projevy nekázně. Pro pedagoga je také v dnešní době velmi těžké žáky nějak zaujmout, v době plné počítačů a medií. Většina pedagogů se alespoň snaží vytvořit pro žáky příjemné prostředí, ve kterém budou panovat přátelské vztahy mezi žáky, ale i mezi žáky a učiteli.

Cílem této práce je zjistit a vyhodnotit názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků na problematiku kázně na středních odborných školách. Práce je zaměřena na zjištění názorů učitelů na kázeň žáků na vybraných středních odborných školách a na to, jak učitelé řeší a předchází nekázni. Následně zde budou porovnány rozdíly mezi názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků, dále podle pohlaví, věku a délky praxe učitelů.

1. Definice kázně

Kázeň zasahuje téměř do všech oblastí života každého z nás. Názory na problematiku kázně se někdy liší nebo si nějak odporují. Postoj ke kázni je ovlivněn postojem k životu, přístupem ke společnosti, vztahem k povinnostem, hodnotovým systémem, věkem atd. (Bendl, 2004, s. 19)

Jestli se učitelé něčeho obávají, tak to jsou právě nejčastěji potíže se zvládnutím třídy. Děti, jednotlivě nebo ve skupinách, mohou dělat velké problémy, které nesnadno zvládne i nejzkušenější učitel. (Fontana, 2003, s. 337)

Pedagogický slovník vymezuje pojem kázeň jako „*Vědomé, přesné plnění zadané sociální role, stanovených úkolů, určených činností, spojené s respektováním autority*„.(Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 105)

Obst uvádí, že kázeň spočívá v tom, jak žáci umí zachovávat společenská a školní pravidla, jak spolupracují s učitelem na splnění stanovených cílů výuky a podílejí se na utváření příznivého sociálního prostředí. Projevuje se v pořádku, v dodržování základních regulativů, které přispívají k plnění úkolů školy, ať už se týkají hygieny, pořádku ve školních věcech, zacházení s knihami a různými pomůckami, chování žáků o přestávkách, vypracování domácích úkolů, pravidelnosti příchodů do školy, přípravy na výuku apod. (Obst, 2002, s. 387)

Bendl (2001, s. 68) vymezuje kázeň podle rozdílných pohledů:

a) Filozoficky

- Odpovědné chování člověka v rámci jeho omezené svobody na základě principů „nečiň jiným, co nechceš, aby oni činili tobě“.
- Způsob, jak otvírat vlastní možnosti, aniž bych porušil svobodu ostatních.

b) Biologicky

- Udržení „nezdravých“ instinktů, tendencí a biologických momentů člověka.
- Zachování biologické rovnováhy a zdravého stavu organismu.

c) Fyziologicky

- Utvoření žádoucích podmíněných reflexů a dynamických stereotypů.

-
- Hierarchicky uspořádaný nervový systém, ve kterém vyšší složky ovládají nižší.
- d) Geneticky**
- Uspořádání a činnost genetické struktury organismu, v jehož důsledku jedinec přežívá a vyvíjí se dále jako druh.
- e) Psychologicky**
- Podřizování své vůle vůli nebo autoritě cizí nebo vlastní.
- f) Sociologicky**
- Přijetí sociokulturních vzorců chování sociální skupiny.

Kázeň se také vymezuje jako dodržování norem a jejich znalost ve spojení s jejich dodržováním. Kázeň lze tedy definovat jako vědomé dodržování zadaných norem. Je totiž důležité, aby si žák byl vědom daných norem, aby je znal a věděl, co se od něj požaduje. Bylo by sporné hovořit o kázni či nekázni u žáka, který si není vědom existencí norem. Někteří vidí v kázni ctnost a jiní vynucené podřízení. Společnost se stále vyvíjí. Mění se úroveň vědy, techniky a posouvá se hodnotová orientace, která, vytváří nový rámec výchovy. Společenská realita a nároky kladené na dnešního člověka vyžadují nový pohled na kázeň. (Bendl, 2005, s. 48 – 49)

Otázka kázně je také otázkou mravní. Kázeň má s mravností mnoho společného. Obě se opírají o normy pravidla a dodržování příkazů. Rozdíl je, ale v povaze těchto norem. (Bendl, 2004, s. 23)

Podle Bendla v otázce kázně běží o podřizování se autoritě, která může mít řadu podob. Formy autority se historicky proměňují. Dalo by se říci, že postupem času se autorita racionalizuje a zvnitřňuje. Kázeň předpokládá autoritu, jako faktor, kterým se řídíme (např. rodiče nebo učitel). (Bendl, 2001, s. 79)

Obst (2002, s. 387), tvrdí, že je žádoucí, aby převažovalo uvědomělé dodržování kázně.

Uvědomělá kázeň je kázeň, kdy se povinnost mění v dobrovolné podřízení normě a ochotu. Uvědomělá kázeň se opírá o normy, které žák zná a které si promýšlí. Pokud si žák normy osvojí a chová se podle nich, pak se jedná o kázeň uvědomělou, a tím i dobrovolnou. (Bendl, 2001, s. 73)

Žáci by se měli řídit stanovenými pravidly proto, že jsou přesvědčeni o jejich prospěšnosti. Proto je žádoucí, aby žáci měli také možnost podílet se na stanovení

daných požadavků a pravidel. Jestli vede škola žáky k úctě a k dodržování přijatých pravidel, je účinným činitelem výchovy. Je nechtěné formální plnění požadavků a příkazů a mít žáky hodné, ale pasivní a bez vlastní vůle. Toto pojetí kázně by omezilo aktivitu a iniciativu žáků. (Obst, 2002, s. 387)

Bendl zmiňuje, že je třeba věnovat větší pozornost „kritickým“ obdobím dětského vývoje. Tímto kritickým obdobím může být vstup do školy nebo puberta. (Bendl, 2001, s. 51)

V pubertě dochází ke změně myšlení. Tato změna je způsobena rozvojem formálních logických operací. V pubertě se začínají osamostatňovat od rodičovské a školní autority, potřebu projevit svůj názor a jsou kritičtější k existujícím požadavkům a normám. (Vágnerová, 2001, 62)

Nové interpretace kázně se vztahují k těmto oblastem (Bendl, 2005, s. 50):

- **cíl kázně** (sebekázeň),
- **funkce kázně** (ochrana – učitelů i žáků),
- **obsah kázně** (kritická kázeň, vnitřní kázeň; pasivní versus aktivní kázeň),
- **konstituování norem kázně** (účast žáků na tvorbě školního řádu),
- **zodpovědnost za kázeň žáků** (výchovná funkce školy),
- **rozvíjení kázně** (výchova k ukázněnému chování jako dlouhodobý proces),
- **metody přispívající k ukázněnosti žáků** (projektová výuka, kooperativní, učení, dramatická výchova, asertivní výchova).

Kázeňské problémy mohou přerůst až k ohrožení důstojnosti, zdraví a života žáků i učitelů. (Obst, 2002, s. 387)

2. Kázeň a autorita

Tak jako nemůže společnost či skupina existovat bez kázně, nemůže být ani bez autority. (Bendl, 2001, s. 79)

U otázky kázně jde vždy o podřizování se určité autoritě. Autorita může mít několik podob, např. fyzická moc, kde se jedná o autoritu vázanou na osobu, která svou mocí ovládá cizí vůli. Tato forma autority byla stále více nahrazována autoritou neosobní, která byla reprezentována např. bohem, ďáblem, mravy či zvyky. Tyto

neosobní autority žádaly, aby se jim společnost podřizovala. V průběhu vývoje společnosti se formy autority a kázně obměňovaly, ale jejich podstata zůstala stejná. Kázeň předpokládá autoritu jako faktor, kterým se řídíme. U dětí to jsou rodiče, u školáků učitel, u dospělého člověka např. zákon a veřejné mínění. Na počátku školní docházky se dítě, po rodičích a nejbližších příbuzných, seznamuje s novou autoritou, která v prvních letech školní docházky mnohdy zastihuje rodičovskou autoritu – autoritou učitele. Učitel se správným postojem získává výrazný vliv na žáka nejen ve vztahu žáka ke škole, ale i na jeho mravní, charakterové vlastnosti, tedy charakteristiky úzce se vážící k problematice kázně. (Bendl, 2001, s. 79)

Podle Vališové je autorita pojímána v trojí rovině (Vališová, 2007, s. 394):

- Osoba, která je všeobecně uznávaná a je pro ni charakteristický vliv, úcta, moc a obdiv.
- Obecně uznávaný odborník nebo vlivný činitel.
- Nebo ve smyslu úřadu, např. stát, právo, zákon, věda apod.

Zkušenosti z pedagogické praxe potvrzují, že autorita učitele je nutným předpokladem úspěšného výchovného působení. Formální autorita, je učiteli dána společností. Tím, že se stal učitelem, je oprávněn požadovat po žácích plnění úkolů, hodnotit je, používat odměny a tresty jako pedagogické prostředky, stanovit cíle vyučování, volit způsoby vyučování. Tato úřední autorita vyplývá z toho, že učitel nepožaduje úkoly za sebe, ale za společnost. Je proto vybaven pravomocemi, které může ve vztahu k žákům uplatňovat. (Horák, 2001, s. 35-36)

Nejen G. Petty popisuje začínajícího učitele jako jedince, který má formální autoritu, danou zatím pouze postavením učitele. Ta například dává právo na poslušnost nebo právo na ticho, když hovoří. Později, se získáním úcty, přechází vývoj k osobní autoritě učitele. (Petty, 2008, s. 76)

Učitelé by měli svoji formální autoritu vytvářet a používat. Kráčet po místnosti jistým krokem, snažit se působit sebevědomě, vzbuzovat dojem, že jsou pány situace. Formální autoritu lze udržovat i neverbálně, stát rovně s uvolněnými rameny, dívat se žákům přímo do očí, dávat pokyny sebevědomým hlasem a očekávat, že jich bude uposlechnuto. (Petty, 2008, s. 76-77)

Teprve po tomto vývoji vztahu mezi učiteli a žáky můžou postupně přecházet od formální autority k osobní autoritě učitele. Učitel, který ovládá formální autoritu podle pravidel a má pedagogické schopnosti, si získá úctu žáků. Pokud vše probíhá bez komplikací, časem se vztah promění a vychází z osobností. Zdrojem učitelovy autority se stane snaha žáků vyhovět jeho požadavkům a vytvářet si vlastní představu o sobě prostřednictvím jeho uznání. (Petty, 2008, s. 78)

Neformální autorita je výrazem úcty žáků k učiteli. Závisí na ní úspěšnost učitelského povolání, a proto snaha pedagogů směřuje k tomu, aby si ji vybudovali, a tím uspokojili celou škálu svých potřeb. (Horák, 2001, s. 36)

Neformální autorita je spojena s oblibou, ale není s ní totožná. Obliba se získává různým způsobem, někdy i nižšími nároky na výsledky studentů, volnějším postojem k jejich chování atd. (Obst, 2002, s. 399)

Učitel s autoritou však může být náročnější, ale protože je odborně zdatný, spravedlivý, objektivní a neprojevuje nadřazenost nad studenty je oblíbený. (Horák, 2001, s. 36)

Není jednoduché říci, v čem je podstata neformální autority. Říká se, že závisí na učitelově osobnosti. Kdyby to tak bylo, těžko by se vysvětlovalo, proč učitel, který úspěšně vedl jednu skupinu žáků, u další selhal. Neformální autorita má nejspíše výběrovou povahu. Zdá se, že základem je snaha žáků napodobit učitele v těch vlastnostech, které sami nemají, ale chtěli by mít. Do značné míry záleží na motivaci žáků, na jejich vztahu k předmětu, učebnímu oboru, kterému se chtějí a mohou naučit. (Obst, 2002, s. 399)

Lze říci, že autorita je schopnost učitele řídit vztahy mezi ním a žáky. Složky neformální autority spočívají v následujících bodech (Pařízek, 1996, s. 72-73):

- Jestli je učitel odborníkem ve svém předmětu. Nejvíce však studenti neodsuzují neobornost, ale postoj nadřazenosti nad žáky. Učitel s tímto postojem nemá autoritu ani oblibu.
- Jaké má pedagogické dovednosti. Autoritu nemá ten, který zbytečně přesvědčuje žáky o tom, co je přesvědčivé samo o sobě, jak pracuje s fakty a jak umí zorganizovat jejich práci.

-
- Jaké má vlastnosti. Upřímnost, spravedlnost, čestnost, pravdomluvnost, trpělivost, rozhodnost, důslednost, skromnost, klidné vystupování. Souhrn těchto vlastností vede k tomu, že žáci mají k učiteli kladný vztah.

Z těchto bodů vyplývá, že autoritu je velmi obtížné získat, ale lze ji snadno ztratit. Zejména dospívající studenti poznají, zda to učitel hraje, nebo to myslí upřímně. V tom případě jsou ochotní mu některé nedostatky odpustit. Učitel by měl být především sám sebou. Podstatný vliv na autoritu nemá věk ani pohlaví učitele, ale jeho osobnost. (Horák, 2001, s. 37)

Ve vhodné kombinaci formální a neformální autority lze nalézt cestu ke správnému rozvoji dítěte, ke kladnému vývoji jeho charakteru, mravnosti a samozřejmě také v uvědomělé ukázněnosti. I ona v sobě obsahuje některé prvky potlačování lidské přirozenosti, prvky nepříjemné – ovšem i ty jsou potřebné pro vývoj jedince i společnosti. Důležitou součástí takové ukázněnosti je odpovědnost za sebe i ostatní. (Bendl, 2001, s. 81)

Rodiče si přejí, aby jejich děti vyučoval kvalitní učitel po všech stránkách. Ale učitelé jsou obyčejní lidé jako ostatní, mají svoje přednosti, ale také nedostatky. Žáci to dokážou pochopit a přehlédnout některé nedostatky svých učitelů. Určité chyby se kompenzují, a dokonce některá výrazná vlastnost z hlediska výuky nepodstatná, může ovlivnit žáky tak, že na základě částečného obdivu přijímají i ostatní části učitelovy autority. Učitelova autorita není dána navždy. Nastupují stále noví žáci, učitelé stárnou a mění se. Jde tedy o stálý, pro učitele celoživotní proces získávání a upevňování neformální autority. Z toho vyplývá nutnost celoživotního vzdělávání ve svém oboru, ale i celkového rozhledu a občanské angažovanosti. (Obst, 2002, s. 400)

Co znamená mít autoritu (Auguer, Boucharlat, 2005, s. 76):

- Znamená to pracovat na sobě, budovat vlastní osobnost, osvojovat si kompetence, budovat autoritu.
- Znamená to pomáhat ostatním, aby na sobě mohli pracovat, aby mohli osobnostně vyrůst, tedy získali zodpovědnost za vlastní jednání, osamostatnili se a postupně budovali také svou autoritu.

-
- Znamená to také působit skrze vztahy na druhé lidi při zachování respektu a úcty a naklonit si tak druhé bez donucení. Jedná se tedy o opak toho, co nazýváme autoritářským jednáním, při kterém člověk uplatňuje svou moc, aby druhého k něčemu přinutil.
 - Znamená to důvěřovat si a také důvěřovat žákovi. Důvěřovat si znamená mít odvalu a být sám sebou, nehrát si na někoho jiného nebo se schovávat za profesionální masku, moci se mýlit a necítit se kvůli tomu ohrožený.
 - Schopnost odhalit nástrahy, jež na učitele čekají v souvislosti s pravomocemi, které má ve třídě, schopnost vyrovnat se s nimi, dokázat správně rozhodovat, stmelovat třídní kolektiv a umožnit žákům realizovat přání, které pociťují.
 - Autorita představuje schopnost zamezit násilí ve třídě a zajistit dodržování stanovených pravidel. A to je možné jen tehdy, když si je pedagog vědom své moci, kterou má při působení na žáky a vlastní podřízenosti vyšší autoritě.

3. Sociální chování a projevy nekázně

3.1. Sociální chování žáků

Chování, je determinováno vývojovými zvláštnostmi určitého věku, individuálními zvláštnostmi nebo zvláštnostmi vázanými na pohlaví. Dále je zapotřebí vzít v úvahu vliv prostředí, které působí na sociální chování žáků. (Novotová, 2001, s. 68)

Máme různé přístupy, jak lze přistupovat k analýze kázně žáků. Jedním z těchto pohledů je behaviorální přístup. Behaviorální psychologie vychází z toho, že chování je převážně výsledkem učení, interakce žáka a prostředí. Na změnách žákova chování se projevují výsledky učení. Při změnách v sociálním chování se uplatňuje zákon účinku, který říká, že žák má tendenci opakovat to chování, po němž následují pro něj žádoucí účinky, a vyhnout se chování, po němž se dostávají účinky negativní. (Novotová, 2001, s. 68)

Druhým způsobem je přístup situační vycházející z pojmu „školní situace“, která je považována za jednotku školního dění a definují ji jako dynamický systém, který je relativně ohraničený interakcí a transformací mezi žákem a učitelem a jejich činností. Učitel a žáci se situací přizpůsobují, ale také jí přetvářejí a vytvářejí.

Školní situace je jednotka dynamická, jelikož vztahy mezi jednotlivými činiteli situace se mění v čase. Každá situace prodělává vnitřní, ale také vnější vývoj, který spočívá v tom, že různé školní situace mohou probíhat souběžně, vzájemně se prolínat, střídat a překrývat. (Novotová, 2001, s. 69)

Za významné determinanty sociálního chování jsou považovány sociální charakteristiky situace (Novotová, 2001, s. 69):

- Ostatní účastníci, kteří jsou pro žáka důležití a jejich očekávání vůči němu.
- Očekávání žáka vůči spolužákům a učitelům.
- Charakteristika vzájemného vztahu mezi učiteli a žáky i mezi žáky navzájem.
- Funkce, kterou má žákovo chování.
- Žákův pohled na sebe.

Ukázňenost žáků učitel ovlivňuje tím, jaký vztah se mu podaří vytvořit mezi ním a žáky. Je-li žáky uznáván, jako přirozená autorita a mají k němu žáci kladný citový vztah, je vytvořen základní předpoklad učitelova úspěchu. Žáci se budou chovat tak, aby učitele nezklamali a udrželi si jeho přízeň. Proto je důležité přistupovat k žákům s pozitivním očekáváním a věřit v jejich schopnosti a možnost pozitivního vývoje. Významnou roli má také kvalita interakce mezi učitelem a žákem, např. kolik pozornosti učitel žákovi věnuje, jeli vůči němu spravedlivý, jakým způsobem ho hodnotí atd. (Novotová, 2001, s. 69)

Velký význam má také charakter komunikace mezi učitelem a žákem. Komunikace by měla být slušná, ohleduplná, bez ironie a agresivity. Důležití z hlediska žáka jsou i jeho spolužáci a jejich očekávání vůči němu. Například žák, který má mezi spolužáky pověst třídního šaška, se bude chovat tak, aby naplnil očekávání svých spolužáků. Žák se chová tak, aby neztratil prestiž a pozici ve skupině. Proto není vhodné, aby učitel žáka zesměšňoval nebo přísně kritizoval před spolužáky. Zásadní kritika by měla být mezi čtyřma očima. Žák chce být vnímán okolím určitým způsobem, hlavně ve skupině svých vrstevníků, a to výrazně ovlivňuje jeho chování, ale také způsob oblékání, účes apod. Vliv vrstevníku je nejmarkantnější v období puberty. Žáci mají také různé idoly mezi televizními hrdiny, sportovci

apod. Výzkumy ukázaly, že zvyšující se hrubost a agresivita u mládeže je ovlivněna identifikací s televizními hrdiny. (Novotová, 2001, s. 69-70)

Na chování dále působí faktory fyzikální a pedagogické. Fyzikální prostředí školy a třídy je tvořeno vizuálními faktory (např. osvětlení, barevnost třídy, estetická kvalita prostředí atd.), akustickými (akustika třídy, hlasitost projevu učitele, apod.), termálními (teplota a vlhkost vzduchu) a prostorovými (velikost jednotlivých místností a jejich uspořádání). Fyzikální faktory vytváří podmínky pro pedagogickou činnost ve škole a mají vliv na duševní stav žáků a učitelů. Jako příklad lze uvést stísněný prostor, který vyvolává agresivní chování, vysoká teplota k útlumu apod. Uspořádání třídy poskytuje informace o tom, jaký typ úkolu a sociální interakce bude realizován (např. jsou-li lavice uspořádané do půlkruhu, avizují k diskusi). Druhým faktorem jsou faktory pedagogické. Sem patří například učivo, metody výuky, organizace výuky, odborné znalosti a dovednosti učitelů a další. Učitel, který žáky zaměstná zajímavou a dobře zorganizovanou činností, nemívá s kázní většinou problém. (Novotová, 2001, s. 70-71)

Přehled faktorů determinujících sociální chování (Novotová, 2001, s. 71-72):

- Vnitřní:
 - Vrozené a získané dispozice (věkové a pohlavní zvláštnosti, individuální).
 - Sebevýchova.
- Vnější:
 - Prostředí
 - Makroprostředí (hodnotový systém společnosti, kultura, politický systém).
 - Mikroprostředí (rodina, škola, zájmové organizace).
 - Výchova.

3.2.Projevy nekázně

Nekázeň je velkým problémem současného školství. Lze si všimnout tendence nárůstu kázeňských přestupků. Mezi varovné signály lze zařadit permanentní informace o drsných případech školní nekázně v médiích. (Bendl, 2005, s. 56)

Za daných podmínek může dojít k tomu, že se žáci přestanou chovat ukázněně a rozhodnou se, že nebudou poslouchat a plnit příkazy učitele. Takový odpor mívá různé podoby a bývá v rozporu s cíli výchovy a požadavky školy. Toto chování žáků narušuje dění ve škole. (Pařízek, 1990, s. 18)

Ve školách a školních zařízeních se setkáváme s mnoha projevy nekázně (Bendl, 2005, s. 56):

- s rasismem, netolerancí, šikanou,
- drogami, kouřením, alkoholem,
- záškoláctvím, podváděním a krádeží,
- nošením zbraní.

Dále si můžeme všimnout smutných statistik o narůstající kriminalitě dětí a mladistvých, vzrůstající brutalitě trestných činů a snižování věku, kdy se mladí dopouštějí trestné činnosti. Formy nekázně ve škole se mění s dobou (např. nové formy kriminality). Nárůst nových negativních projevů chování je vázán na pokrok vědy a techniky, související s vývojem nových technologií. K velice rozšířeným druhům kriminality patří kriminalita spojená s patologickým hráčstvím, dětskou prostitucí a pornografií. Dále se dnes velmi rozvíjí kriminalita drogová. Relativně nový jev představuje vytváření delikventních part, gangů a extrémistických skupin. (Bendl, 2005, s. 56-57)

V průběhu doby se mění formy a frekvence projevů školní nekázně. Některé dřívější projevy chování, které byly považovány za nekázeň, téměř vymizely (rouhání, projevy bezbožnosti), jiné přežívají do dnešních dob (šikana, vulgárnost, drzost) a některé jsou nové (nošení výbušnin do školy, vyrušování či opisování pomocí mobilního telefonu). Mezi staronové projevy lze zařadit alkohol, kouření a drogy. (Bendl, 2005, s. 57)

4. Příčiny nekázně

Určení příčin má velký význam z důvodu preventivního opatření a řešení kázně. Podle toho, jaké příčiny spojujeme s chováním dítěte, volíme kázeňské metody a

prostředky. Nesprávné určení příčiny neukázněného chování může naše snahy minout účinkem nebo celou situaci zhoršit. (Bendl, 2005, s. 108)

Úplně nejlepším prostředkem pro udržení kázně, je vytvořit atmosféru, ve které by nekázeň samotné žáky rušila od zajímavé činnosti. Dále také pozitivní vztah k učiteli tlumí problémové chování žáků, protože nechtějí svého oblíbeného učitele zklamat či rozzlobit. (Čapek, 2008, s. 19)

Obst (2002, s. 388) uvádí, že na nežádoucím chování se mohou podílet:

- Biologické faktory (např. odchylky stavby a funkce nervové soustavy).
- Sociální faktory (např. vliv výchovného prostředí).
- Situační faktory (např. atmosféra třídy).

Důležité je, že stejné faktory nepůsobí na všechny stejně. Záleží to na dosavadních zkušenostech jedince, zdravotním stavu, charakterových vlastnostech, náladě, dosavadní výchově aj. (Bendl, 2005, s. 109)

Chování není ovlivňováno pouze jedním faktorem, ale celou skupinou faktorů, které se prolínají a kombinují. Na chování člověka působí mnoho faktorů, které jsou navíc ještě proměnlivé v čase, že je velmi obtížné neboli nemožné je všechny určit a definovat jejich sílu. V průběhu času se některé reakce člověka na stejné faktory prostředí mohou měnit. Některé vlivy prostředí mizí, zesilují či zeslabují svoji intenzitu. Čím lépe se bude pedagog orientovat v příčinách nekázně neboli ve faktorech, které ovlivňují chování studentů, tím budou mít větší naději na úspěch v oblasti kázně. (Bendl, 2005, s. 110-112)

Podle Bendla (2005, s. 113-114) lze faktory ovlivňující nekázeň rozdělit do následujících skupin:

- **Faktory biologické** (faktory genetické a fyziologické povahy: vrozená agresivita, odchylky stavby a funkce nervové soustavy, hladina testosteronu a serotoninu, temperament, poruchy chování dědičné povahy).
- **Faktory duchovní** (přehnaný liberalismus, postoje k zákonům, hodnotová orientace).
- **Faktory sociální** (rodina, škola, kamarádi, sousedé, příbuzní, mediální násilí).

-
- **Faktory biologicko-sociální** (obecná inteligence, zdravotní stav, citová a sociální zralost).
 - **Faktory zdravotnicko-hygienické** (pitný režim, výživa, pohyb, teplo, světlo, spánek, odpočinek).
 - **Faktory fyzikální** (momentální počasí, atmosférický tlak, barva stěn ve třídě, řešení prostoru a uspořádání nábytku, estetika prostředí).
 - **Faktory situační** (atmosféra ve třídě, momentální nálada, nemoc, hluk na ulici, nudný výklad učitele).
 - **Faktory kombinované** (vzniklé kombinací skupin faktorů).
 - **Faktory neznámé.**

Důležité je také to, které příčiny nekázně může pedagog ovlivnit, a které ne. Pedagog totiž nemůže ovlivnit všechny faktory ovlivňující chování studentů. Na některé příčiny má pedagog vliv (nudné vyučování, dlouhotrvající zatěžování žáků, přehlížení neukázněného chování) a na některé nemůže mít vliv prakticky žádný. (Obst, 2002, s. 389)

Proto by si měl každý učitel udělat rozbor příčin nekázně, ve které rozliší faktory, jež má možnost ovlivnit nebo ne. Až na základě rozboru zvolí postup, jak nekázni předcházet a jak jí napravit. Jelikož nemá smysl se snažit napravovat faktory, které nemáme ve své moci. Místo toho je lepší a užitečnější se zaměřit na ty, které můžeme změnit. (Bendl, 2005, s. 138)

4.1.Hlavní příčiny nekázně

4.1.1. Hlavní příčiny nekázně ve škole podle Bendla (2004, s. 29–36)

- Větší dávka vrozené agresivity u některých dětí.
- Onemocnění či poruchy chování: Mohou to být klasické nemoci (chřipka), které snižují pozornost a vyvolávají podrážděnost nebo poruchy psychického vývoje (dětský autismus) a poruchy chování a emocí (poruchy aktivity a pozornosti).
- Nedostatky ve výživě: Například dítě, které má ve škole hlad, se těžko koncentruje na výuku.

-
- Nedostatečná výchova v rodině: Mnoho dětí v dnešní době vyrůstá v rozvedených manželstvích a plno jich bylo svědkem konfliktů mezi rodiči. Mnoho dětí vyrůstá ve velmi neklidném prostředí. Dnes se také velice řeší problém s rodiči, kteří nemají na své děti čas a dávají přednost kariéře. V nedostatečné výchově pak chybí dětem projev mateřské lásky a citů. To vše pak má vliv v projevech nekázně a násilí dětí.
 - Životní prostředí: Mezi tyto faktory patří například podnebí (aktuální stav počasí). Chování studentů se například mění s příchodem bouřky nebo silného větru.
 - Nekázeň ve společnosti: Když dítě vyrůstá v určitém prostředí a společnosti, vytvářejí se u něj návyky, hodnoty a postoje, které si přináší do školy.
 - Negativní vliv mediálního násilí: Mezi prostředky mediálního násilí patří především televize, film a počítačové hry. Přemíra násilí a brutality jsou škodlivá a mají vliv především na sugestibilní dítě. Prezentace násilí vede k napodobování nebo naopak k bázlivosti.
 - Přetíženost dětí: Přetíženost dětí stále stoupá. Rostou nároky na studenty, kteří musí zvládnout více učiva, než bylo dříve. Rodiče často vyžadují po dětech výkony, kterých nemohou dosáhnout nebo je zahlcují mimoškolními aktivitami. Děti pak pod tlakem rezignují, což se může projevit únavou, depresemi a odporem ke škole.
 - Nuda: Je důležité, aby učitel uměl žáka motivovat k práci, vézt zajímavý a nemonotónní výklad. Když je látka nudná, monotónní nebo jí žáci nerozumí, tak je to nebaví, nedávají pozor a zlobí.
 - Předvádění se chlapců před děvčaty a naopak: Například chlapci, kteří chtějí zaujmout dívky, to často řeší provokací a drzostí k učitelům, aby ukázali, že jsou frajeři a hrdinové.
 - Boj žáků o moc: K boji o moc dochází především u chlapců. V každé třídě se vytváří přirozená hierarchie.
 - Vzájemné antipatie mezi žáky nebo učiteli a žáky: Někteří si jsou nesympatičtí od prvního setkání, u někoho může vznikat antipatie postupem času. Antipatie může vzniknout na základě fyzických charakteristik nebo duševních a emočních charakteristik. Terčem posměchu a útoků se často stávají žáci, kteří se něčím liší od ostatních.
-

-
- Nevábné školní prostředí: Příjemné prostředí zbaví děti strachu ze školy či depresí. Naopak škola nevymalovaná, polorozpadlá se zničeným nábytkem provokuje žáky k nekázní ve formě vandalismu.
 - Neuspokojivé hygienické podmínky včetně nedostatku příležitostí k pohybu o přestávkách: Málo pohybu je jeden z faktorů, který vede ke stoupající dětské agresivitě.
 - Snaha některých žáků na sebe upozornit: Jsou to žáci, kteří na sebe chtějí upozornit za každou cenu. Je to pro ně zdroj zábavy, i když je pozornost učitele nebo žáků negativní.
 - Málo učitelů mužů: Ve školách chybí vzor mužství a fyzická převaha. Muži umějí s dětmi víc blbnout a jsou velkorysejší.
 - Fyziologická neposlušnost: V určitém věkovém období lze nekázeň považovat za nevyhnutelnou. Jsou to různé formy negativismu a vzdorovitosti, které souvisí s věkem a hormonálními změnami.
 - Testování učitele, tj. žákovské pokusy s tím, co jim učitelé dovolí, kam až ve svém chování mohou zajít: Žáci experimentují a zkoušejí, co si mohou k učiteli dovolit.
 - Školní neúspěšnost: Školní neúspěšnost může například vzniknout z nedostatečného zapojení do školního neboli učebního procesu. Je důležité zapojit žáka do vyučování, naučit ho zodpovědnosti a dát mu možnost zažít úspěch.
 - Nevyhovující atmosféra ve školách: Mnozí žáci jsou pod tlakem ze známkování a autoritativního přístupu některých učitelů, a na to reagují agresivitou a protitlakem.
 - Chování některých učitelů: Někdy samotní učitelé dají nechtěný podnět k nekázní či šikaně (např. nevhodnou poznámkou).

4.2. Vývojový moment kázně či nekázně

Při řešení nekázně je také důležité brát ohled na vývojově psychologické souvislosti chování dětí a mládeže. Pro hodnocení závažnosti a aplikaci vhodných výchovných prostředků je velmi důležité vývojové hledisko, které klade do pravděpodobnostního vztahu s věkem a duševní vyspělostí jak výskyt určitých

kázeňských problému a poruch chování, tak přístupnost určitých psychologických funkcí jedince výchovnému působení. Některá vývojová období jsou považována za rizikovější, za období lability a zvýšené nerušitelnosti po stránce duševní. Proto by si měli pedagogové uvědomovat vývojové souvislosti chování dětí a mládeže. (Bendl, 2005, s. 139)

Adolescence (15 – 18, eventuálně 20 let) (Bendl, 2005, s. 148-149):

V daném období se ukončuje pubescence, zklidňuje se tělesný vývoj a zpomaluje se růst. Jedinec se stává tělesně zdatný, pohlavně zralý a má pohybovou koordinaci na vyšší úrovni. V adolescenci je také velmi kritický ke svému vzhledu. Po stránce rozumové se zjemňuje a systematizuje vnímání, zlepšuje se koncentrace a zvětšuje se kapacita, přesnost a trvalost paměti. Vrchol vývoje kognitivních operací, forem myšlení a barvitě tvořivé řeči s humorem. V této věkové fázi má jedinec bohatou a přesnou představivost. Po citové stránce se stabilizuje, více se ovládá, zklidňují se city, ale stále jsou intenzivní. Vyvíjí se vyšší city, např. morální (úvahy o dobru a zlu), intelektuální (studijní specializace, zájmy) a estetické (prožívání krásy v přírodě, umění a lidských vztazích). Přesun od impulsivnosti k rozvážnosti, cílevědomosti a vytrvalosti. Začíná mít vyšší motivy, životní plány a ideály. Probouzejí se v něm pocity rovnosti s dospělými, je kritický k autoritám, řeší partnerské vztahy a zajímá se o společenské dění.

5. Kázeňské prostředky

Oblast kázeňských prostředků je velice rozsáhlá, a proto v této kapitole budou zmíněny pouze některé, které patří mezi nejzákladnější kázeňské prostředky.

5.1. Kázeňské prostředky v nejširším slova smyslu

V širokém slova smyslu jsou kázeňské prostředky vše, co napomáhá ke zlepšení kázni žáků. (Bendl, 2004, s. 44)

Z tohoto pohledu lze kázeňské prostředky rozdělit do pěti skupin (Bendl, 2004, s. 45-50):

- **Zvyšování sebevědomí žáků:** Mnoho kázeňských přestupků má kořeny v nízkém sebevědomí žáků. Toto nízké sebevědomí se může projevovat ve dvou směrech. Jednak může být skupina málo sebevědomých žáků, která se stává terčem posměchu a agresivity, jednak řada žáků zastírá či kompenzuje nedostatek sebevědomí neukázněným chováním. Přitom stačí občas projevit druhému uznání, pochválit ho a říct mu, že si ho vážíme, a to i s jeho chybami.
- **Pěstování důvěry a spolupráce mezi žáky:** Pokud vypěstujeme mezi školáky důvěru, naučíme je na sebe vzájemně spoléhat, věřit jeden druhému, spolupracovat, komunikovat a pomáhat si mezi sebou, pak přispějeme ke zlepšení atmosféry ve skupině, ke slušnosti a ohleduplnosti. Ke cvičení na budování důvěry patří například aktivity, při kterých si žáci dávají vzájemně záchranu, při kterých se jeden musí spolehnout na druhého. Mezi cvičení na pěstování spolupráce patří například kooperativní učení.
- **Rozvíjení pozornosti, soustředěnosti a sebeovládání.**
- **Charakteristiky učitele napomáhající k ukázněnosti žáků:** Některé vlastnosti a schopnosti učitele vedou k ukázněnému chování žáků, a některé naopak podněcují k nekázni. Učitel by si měl u žáků vybudovat vážnost, být k nim vlídný, shovívavý a vydobýt si u žáků lásku a důvěru. Dále by měl být přísný a nestranný k dodržování školních pravidel. Moudře udělovat odměny a tresty a být sám vzorným příkladem.
- **Výchovný styl učitele:** Ve způsobu výchovy jsou zahrnuty názory na žáka, jeho postoj k žákům, míra a způsob kladení požadavků a jejich kontroly, typy a frekvence používání odměn a trestů, techniky a strategie výchovy. Dále jestli respektuje jejich osobnost, jeli spravedlivý, chová se klidně, bez nervozity a úzkosti a do jaké míry podporuje samostatnost a iniciativu žáků.

5.2.Tradiční kázeňské prostředky

Mezi tradiční kázeňské prostředky patří příklad, slovo, zaměstnání, dozor, trest a odměna. (Bendl, 2004, s. 65)

5.2.1. Příklad

Příklad je kázeňský prostředek, pomocí kterého je lidem prezentováno chování ve smyslově vnímatelné či alespoň konkrétně představitelné podobě. Příklad vyjadřuje určitý způsob života, hodnoty, postoje, názory, mravní zásady, morální principy apod. Účelem je vyvolat a upevnit žádoucí chování pomocí názorných vzorců chování. Nejznámější formou příkladu je imitace. Příklad je založen na napodobovacím instinktu, který se u dítěte probouzí v nejranějším věku. Konkrétnost příkladu a silný emoční náboj jsou zdrojem velkého vlivu a moci. Žák si vybírá a napodobuje určitý vzor, popřípadě se s ním identifikuje podle zákonů sociálního učení. Síla příkladu je v tom, že tak činní dobrovolně, často s obdivem a nadšením. V příkladu závisí na druhých, jednotlivcích nebo skupinkách, kteří jsou pro jedince důležití, ke kterým ho váže příznivý osobní vztah. Jeden z možných paradoxů příkladu je v tom, že i záporný příklad může být užitečný, např. děti alkoholiků bývají zapřísáhlými abstinenty. Kladný příklad ukazuje žádoucí chování a záporný ukazuje, jak se jednat nemá. Tato negativní varianta má budit strach a odpor. Odstrašujícími příklady s možným pozitivním účinkem mohou být například drogově závislý nebo návštěva v sociálních laboratořích. (Bendl, 2004, s. 65-68)

Podmínky účinnosti příkladu (Bendl, 2004, s. 70-71):

- nositel příkladu představuje autoritu pro daného žáka,
- důvěryhodnost příkladu, přitažlivost pro žáka,
- nenásilnost,
- názornost, srozumitelnost,
- aktuálnost, trvání.

5.2.2. Slovo

Může mít formu mluvenou i psanou. Pod tímto prostředkem si představíme rozkaz, napomenutí, přesvědčování a radu. (Bendl, 2004, s. 72-73)

5.2.2.1. Rozkaz

Tímto prostředkem chceme žáka přivést k určitému jednání. Dítě dělá většinou momentálně to, co chce a co odpovídá jeho potřebám, ale ne to, co je momentálně

třeba. Rozkaz omezuje chtění žáka a rozhodnutí k danému chování není zde svobodné. Rozkazu odpovídá u žáka kázeň, která vyžaduje určité sebezpřemáhání. Tyto rozkazy ale nestáčí pouze vytyčovat, musí se také kontrolovat, jestli jsou plněny. (Bendl, 2004, s. 73)

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 73-74):

- přesnost, jednoznačnost, konkrétnost,
- rozhodnost, důslednost,
- proveditelnost, smysluplnost,
- oprávněnost, objektivnost.

5.2.2.2. Napomenutí

Napomenutí se většinou používá, když se žák proviní proti pravidlům chování, nebo hrozí nebezpečí jeho mravnímu životu. Napomenutí může mít všeobecný charakter nebo se vztahuje k nějakému konkrétnímu případu. Napomenutí může mít formu ústní nebo písemnou. Písemné napomenutí berou žáci jako závažnější, jelikož poznámkami, které se zapisují do žákovských knížek, jsou do situace vtahováni rodiče. Poznámky v žákovských knížkách by neměly rodičům vzkazovat, že dítě zlobí a ať ho potrestají. Měla by vyjadřovat: Vaše dítě zlobí, pojďme mu pomoci, pokusme se společně vyřešit problém. Napomenutí může mít také formu neverbální: pohled, gesto, dotyk apod. Při napomínání je důležité stupňování, postupování s náležitou energií a postupně volit účinnější formy napomínání nebo přejít k jinému kázeňskému prostředku. (Bendl, 2004, s. 75-76)

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 76-77):

- autorita učitele,
- oprávněnost,
- úspornost, vhodné načasování,
- klidný tón, razance.

5.2.2.3.Vysvětlování

Tento kázeňský prostředek spoléhá na racionální složku. Je založen na předpokladu, že žák pochopí účel a nutnost požadovaného chování a uvědomí si nesprávnost svého chování. (Bendl, 2004, s. 78)

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 78):

- jasnost, srozumitelnost, pravdivost,
- autorita učitele,
- klidná atmosféra a klidná řeč učitele.

5.2.2.4.Přesvědčování

Tento prostředek využívá intelekt dítěte a jeho dosavadní emoční zkušenosti. Existují dva způsoby přesvědčování: explicitní a implicitní. Explicitní způsob je založen na tom, že uvedeme fakta a důvody, ze kterých odvodíme závěr, jak je správné se chovat. Implicitní postup ponechá odvození závěru na přesvědčované osobě, umožní jí samostatné přemýšlení a rozhodnutí. (Bendl, 2004, s. 79)

Čáp také uvádí, že existuje rozdíl mezi tím, jestli jde o prezentaci zrakovou nebo slovní. Používáme-li formu zrakovou, je nejúčinnější uvádět silnější argumenty na začátku z důvodu upoutání a zaujetí člověka. U metody slovní je to však naopak, lidé očekávají, že argumenty se budou postupně vystupňovat. (Čáp, 2007, s. 260)

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 79-80):

- jasnost a srozumitelnost argumentů,
- autorita učitele,
- zapojení emočních aspektů,
- stupňování argumentů,
- podpora žakovského kolektivu.

5.2.2.5.Rada

Rada staví na rozumovém momentu. Lze jí uplatňovat až od doby kdy dítě může radu pochopit, rozumět jejímu účelu a řídit se podle ní. Radu je potřeba odůvodnit. (Bendl, 2004, s. 80-81)

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 81):

- srozumitelnost a stručnost,
- autorita učitele,
- pochopení smyslu dané rady ze strany žáka,
- reálnost se jí řídit,
- neformálnost podání, vlídnost poskytnutí, upřímnost,
- ochota žáka nechat si poradit,
- učitel se chová tak, jak radí se chovat jiným.

5.2.3. Zaměstnání

5.2.3.1.Hra

Hra má s kázní společné to, že jsou obě založené na pravidlech. Hráči musí dodržovat pravidla, musí se chovat ukázněně a respektovat dané normy. Dalším faktorem z hlediska kázně je nutnost koncentrace a soustředění. Žáci se prostřednictvím hry učí ovládat svůj temperament, přijmout výhru a porážku a vážit si soupeřů. Cvičí poctivost, sebekontrolu a sebekázeň. (Bendl, 2004, s. 83)

5.2.3.2.Vyučování jako dětské zaměstnání

- **Zajímavá výuka**

Zajímavě učit znamená i udržet třídu v tempu a zajistit plynulou návaznost činností při výuce. Pokud to učitel nezajistí, mohou vzniknout časové ztráty ve vyučování a pro žáky vznikne prostor k nekázní. Učitel by měl mít zajímavý obsah učiva, poutavé podání látky, promyšlenou strukturu celé hodiny, zvolené učební metody a organizační formy. Zajímavého učení lze dosáhnout poutavým výkladem, humorným zpestřením výuky, názorností vyučování, metodami výuky, logickou a srozumitelnou formou výuky atd. K organizačním formám výuky patří například skupinová práce, kde je do práce zapojeno více žáků, a tím se žáci učí komunikativním dovednostem, učí se spolupracovat a zvyšují si sebevědomí. (Bendl, 2004, s. 84-87)

Další formou je kooperativní výuka. Mezi její znaky patří například interakce tváří v tvář, osobní odpovědnost, formování a využití interpersonálních a skupinových dovedností a reflexe skupinové činnosti. (Kasíková, 2010, s. 38)

Při kooperativní výuce se žáci naučí spolupracovat, pomáhat si, vzájemně se podporovat, pracovat v týmu a komunikovat. Aktivizující metody využívají problémový přístup k učení. Podporují intenzivní myšlení, rozvíjejí samostatnost, tvořivost a flexibilitu myšlení. Mezi aktivizující metody patří například: diskusní metody (brainstorming, panelová diskuze), situační metody (projektové a případové metody), didaktické hry a inscenační metody. (Bendl, 2004, s. 87-88)

- **Vyučovací hodiny realizované na bázi dramatické výchovy a sociální hry**

Cílem je zprostředkovat žákům pocity, které mají druzí lidé v rolích obětí a agresorů a vybavit je sociálními dovednostmi, které minimalizují konflikty nebo napomáhají k jejich řešení. K dalším tématům lze zařadit objasnění důležitosti a účelnosti pravidel, prospěšnost spolupráce, výchova k pomoci a solidaritě, toleranci a mnoho dalších. (Bendl, 2004, s. 89)

Podmínky účinnosti zaměstnání (Bendl, 2004, s. 101-102):

- klidná a přátelská atmosféra,
- motivace žáků, zajímavá činnost,
- plynulost činností,
- požívání různých metod výuky,
- názornost vyučování, jasně zadaná práce,
- hlas učitele,
- výuka má formu hry, oživení hodiny humorem,
- žáci mají volnost vyjádřit své myšlenky a názory,
- průběžné kontrolování,
- činnost je ukončena kontrolou a hodnocením.

5.2.4. Dozor

Dozor si můžeme vysvětlit jako pozorování a sledování někoho nebo něčeho, co je svěřeno do naší péče. Ve škole se jedná hlavně o přestávky, školní jídelnu a různé školní akce. Účelem je kontrola nad dodržováním školního řádu a chránit žáky před škodlivými vlivy. Zvýšená pozornost je nutná u tělesné výchovy a praktických vyučování. Dozor je nejpotřebnější u malých dětí. Čím jsou žáci mladší, tím je větší potřeba je hlídat. Učitelé využívají dozor hlavně proto, aby omezili volný pohyb žáků po škole, zamezili agresii, vulgárnosti, šikaně a jinými škodlivým vlivům. (Bendl, 2004, s. 103-105)

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 105):

- autorita učitele,
- mobilita dozírajícího, aktivní přístup učitele,
- nesmí to být zbytečná „buzerace“.

5.2.5. Trest

Čáp definuje trest jako působení rodičů, učitelů a sociálních skupin, které je spojeno s určitým chováním vychovávaného, které vyjadřuje negativní společenské hodnocení tohoto chování a přináší vychovávanému nějaké omezení jeho potřeb. (Čáp, 2007, s. 253)

Účelem trestu ve škole je udělit odplatu v zájmu spravedlnosti se zdůrazněním toho, že společenství třídy a školy neschvaluje a odmítá daný čin, odstranit žáky od kázeňských přestupků, prevence a potlačení nekázně spojené s nápravou. Účinky trestu lze špatně předvídat, jelikož stejný trest u jednoho žáka vede k nápravě, u druhého pouze ke zdánlivé kázni a u třetího k odporu a vzdoru a u dalšího například snížení sebehodnocení a vyvolá depresi. Účinky trestu závisí na osobních vlastnostech žáka, zkušenostech, stylu výchovy, vztahu mezi ním a učitelem, na klimatu třídy apod. (Bendl, 2004, s. 106-107)

5.2.5.1. Druhy trestů

Základní rozdělení je na tresty přirozené a umělé. Přirozené se dostavují samy a umělé jsou uměle vytvářeny vychovatelem. Dále je můžeme rozdělit na fyzické

(tělesné), psychické (odepření projevů lásky a náklonnosti, výčitky, odměřené a chladné chování). Tyto kategorie se někdy vzájemně spojují. (Bendl, 2004, s. 108)

Podrobněji lze tresty rozdělit do několika skupin (Bendl, 2004, s. 108-111):

- Administrativní opatření k posílení kázně - černé puntíky, záporné body, poznámky do žákovské knížky.
- Tresty založené na nadávkách a zesměšňování - nadávky, výsměch, ironie.
- Omezení volného času žáků - zrušení přestávky, poškola.
- Pracovní trest - domácí úkol, písemná práce.
- Hromadný trest - za nekázeň jednoho žáka je potrestána celá třída.
- Odebírání věcí.
- Peněžní trest - někteří učitelé to dělají, i když tento prostředek je nelegální.
- Vyloučení z kolektivu - přestup neukázněného žáka na jinou školu, přearažení do jiné třídy, posazení žáka od ostatních.
- Přirozený trest.

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 114-115):

- autorita učitele,
- nezesměšňování žáka,
- žák ví, za co je trestán,
- žák ho musí chápat jako trest,
- trestání předchází varování, udělován co nejdříve po přestupku,
- nesmí být přehnaně tvrdý nebo extrémně mírný,
- učitel využívá pestrou paletu trestů,
- úspěšnost.

5.2.6. Odměna

Odměna je způsob nějakého ocenění. Můžeme jí vysvětlit jako příjemný následek dobra, neboli ukázněného a mravního jednání. (Bendl, 2004, s. 130)

Čáp definuje odměnu jako působení rodičů učitelů a sociálních skupin, které je spojeno s určitým chováním vychovávaného, které vyjadřuje kladné společenské

hodnocení tohoto chování a přináší vychovávanému nějaké uspokojení jeho potřeb. (Čáp, 2007, s. 253)

Účelem je vyvolat a upevnit projevy ukázněného chování pomocí pozitivní motivace. Odměna dá žákům možnost zažít pocit úspěchu, pěstuje v nich ctižádost, umožní jim získat sebedůvěru, zlepší vztah žáků ke škole a k učivu. Může však také vytvořit závist u ostatních nebo vyvolat přílišnou sebedůvěru. (Bendl, 2004, s. 132)

5.2.6.1.Druhy odměn

Odměňovat lze mezi čtyřma očima, před třídou, před shromážděním všech žáků nebo školním rozhlasem. K předání odměny je také důležité sdělit, za co byla udělena a vyslovit pochvalu. Dále lze odměnit jednotlivce, skupinu žáků nebo celou třídu. Rozlišujeme také odměny přirozené a umělé. Přirozená odměna je nesení důsledků vlastního jednání, které přirozeně vyplývají, dostavují se bez přičinění druhých (např. odměna přičinlivosti je zisk, odměna pravdomluvnosti je důvěra). Umělá odměna je zprostředkována vychovatelem (pochvala, vyznamenání). (Bendl, 2004, s. 141)

Podmínky účinnosti (Bendl, 2004, s. 140):

- autorita učitele,
- žák uznává odměnu,
- žák ví, za co je odměněn,
- střídmost,
- žák jí chápe jako odměnu,
- odměna koresponduje se žakovým očekáváním,
- každý má šanci být odměněn,
- je vnímána třídou jako zasloužená,
- žák jí pocítuje jako zaslouženou,
- následuje bezprostředně po splnění úkolu,
- pestrá paleta odměn,
- zdravá rivalita ve třídě.

6. Prevence nevhodného chování žáků

Opatření na podporu kázně žáků lze rozdělit do třech základních oblastí. V **první oblasti** se jedná o opatření celospolečenská. Na současné nekázni se podílí hodnotové vakuum, kdy lidé nemají pro sebe dané hodnoty, které by jim ukazovaly cestu. Je potřeba, aby vše bylo zhuštěno do několika nejobecnějších a nejsrozumitelnějších pravidel, jak má člověk žít a jak chovat. Opatření, mající naději na omezení nekázně ve školách, by mohlo být snižování celkové kriminality ve společnosti a prosazování práva, protože nekázeň ve společnosti se odráží na chování žáků. Pokud denně vidí nedostatek respektu k zákonům ze strany dospělých, nemůžeme se divit, že podobné chování napodobují. (Bendl, 2004, s. 175)

Do druhé oblasti spadají opatření, které nejsou v moci jednotlivých škol, ale vyšších institucí školství (ministerstvo) nebo těch, jejichž práce se bezprostředně týká dění ve školách (vzdělání budoucích učitelů) (Bendl, 2004, s. 175-176):

- Umožnění mladým lidem, aby mohli studovat, získat vysokoškolské vzdělání a uplatnit se na trhu práce.
- Zvýšení pravomocí školy a učitelů vůči žákům.
- Zkrácení vyučování v nižších ročnících. Malé děti nejsou schopné udržet pozornost po delší dobu.
- Vytvoření speciálních základních škol pro děti s poruchami chování.
- Výběr uchazečů o studium na pedagogických fakultách.

Třetí oblast zahrnuje interní opatření jednotlivých škol. Sem patří vše, co může jednotlivá škola v rámci svých možností učinit pro zlepšení kázně žáků. (Bendl, 2004, s. 176)

Rady zní následovně (Bendl, 2004, s. 177-193):

- **Škola by měla mít funkční a srozumitelný školní řád, aby žáci přesně věděli, jaké chování se od nich očekává.** Na tvorbě školního řádu se mohou podílet učitelé společně s žáky. Potom lze předpokládat, že se jím budou žáci snáze řídit. Při seznamování žáků se školním řádem by se neměli učitelé omezovat pouze na formální přístup, ale postupně s nimi probrat bod po bodu a nechat žákům možnost se k nim vyjádřit.

-
- **Odhalení příčin nekázně a jejich souvislostí:** Lze je odhalit např. pomocí Tarterova dotazníku pro dospívající, který umožňuje identifikovat rizikové oblasti. Jedná se zde o oblasti volného času, chování, zdravotní stav, duševní zdraví, sociální zdatnost, rodinný systém, škola, pracovní přizpůsobení, návykové látky a vztahy s vrstevníky.
 - **Učitelé by si měli vést záznamy o přestupcích:** Jedná se o tzv. denní záznamy a záznamy o přestupcích, které jsou vhodnou pomůckou pro stanovení závažnosti neukázněného chování a pro odhalení příčin.. Nemělo by se zapomínat na podmínky, za kterých k incidentu došlo, ani na to, jaké bylo řešení a kým byla situace vyřešena.
 - **Učitelé by neměli zapomínat, že problémové chování žáků může být zapříčiněno určitým onemocněním:** Některé projevy neukázněného chování mohou být podmíněny zdravotními příčinami.
 - **Učitelé by měli žákům naslouchat:** Důležité je, aby měli žáci možnost za někým dospělým přijít a svěřit se mu se svými problémy. Učitelé by měli žákům naslouchat a pomáhat jim s řešením jejich osobních problémů. Pokud začne žák vyprávět, měl by učitel pozorně poslouchat, aniž by mu skákal do řeči a snažit se poradit až v tu chvíli, kdy o to bude přímo požádán.
 - **Organizování speciálních porad učitelů zaměřených na předcházení aktuálních a potencionálních kázeňských problémů:** Některé školy pořádají semináře i s externími poradci.
 - **Souhra mezi rodinou a školou:** Rodiče by také měli u svých dětí vzbuzovat respekt ke škole, aby se o škole nevyjadřovali dehonestujícím způsobem. Učitelé by měli být schopni rodičům podat rady, jak pomoci jejich dítěti, doporučit jim na koho se obrátit, možnosti řešení v dané oblasti. Vzájemná komunikace mezi školou, rodiči a žáky přispívá ke zvyšování účinnosti výchovné a vzdělávací práce.
 - **Organizování zájmových činností školou a spolupráce s institucemi zabývající se volným časem dětí a mládeže:** Velký počet organizací zabývajících se touto problematikou usiluje o výchovu dětí ke kázni, mravnosti, slušnosti, toleranci, snaží se vést děti k odpovědnosti.
-

-
- **Spolupráce s institucemi, zabývající se rizikovou mládeží:** Jsou to například odbory sociálních věcí obecních úřadů či úřadů městských částí, linky důvěry, dětská krizová centra, diagnostické ústavy.
 - **Výběr a působení učitelského sboru:** Ředitelé by měli systematicky budovat učitelský sbor. To se týká věkového složení učitelského sboru, charakteristik pedagogů, vyváženosti žen a mužů ve sboru. Vedení by se mělo snažit učitele příliš nestřídat, zejména pak učitele třídní. Porozumět žákům vyžaduje určitý čas a prostor.
 - **Zavedení sociálních pedagogů či školních psychologů:** Jde o to, aby byl ve škole někdo, kdo by se mohl věnovat výchově dětí, včetně organizování jejich volného času na plný úvazek. Když je školní psycholog přímo zaměstnancem školy, může mít jeho činnost přirozenější průběh, hodnocení a řešení problémů žáků je snazší a kvalitnější.
 - **Učitelům je třeba vytvořit podmínky k zvládnutí a prevenci nekázně:** Prostředí školy musí zabezpečit vhodné hygienické, estetické a funkční potřeby žáků a zaměstnanců. Z hlediska chování žáků je nezanedbatelné také, zda ve školní výzdobě převažují prvky uklidňující či dráždivé, zda je chaotická nebo má jasný řád. Vliv má i psychologie barev. Důležité je také rozestavení nábytku ve třídě. Vhodné je rozdělit třídu do několika částí. Vlastní učebnu, informační centrum a odpočinkovou zónu. Pozornost je třeba věnovat také rozestavení lavic. Každé má své výhody a nevýhody, některé se hodí na jeden druh práce více než na jiný. Součástí školního prostředí je i hluk, který je jeden z nejvíce stresujících vlivů.
 - **Škola, ve spolupráci s rodiči, by měla dbát na zdravou výživu žáků:** Nedostatečná nebo nevhodná strava může nepříznivě ovlivnit práci žáka ve škole. Může narušit pozornost nebo snížit schopnosti zapamatovat si novou látku.
 - **Používání pestré palety kázeňských prostředků, metod:** Neomezovat se pouze na poučování, odměny a tresty.
 - **Nabídnout žákům aktivitu o přestávkách:** Pobyt na školním hřišti, pingpongové stoly, pracovní ponky, čtenářské koutky.
 - **Vytvoření zajímavé školy:** Z nudy pramenící nepozornost nebo nekázeň může být způsobena nedostatkem motivace. Žáci potřebují něco, na co se
-

mohou těšit v průběhu docházky. Cíle žáků mohou být spojené s jejich učením (zahájení nebo ukončení školního roku, příprava exkurze, zlepšování prospěchu), prací (úprava třídy, příprava na budoucí povolání) nebo s využitím jejich volného času (letní tábory, turnaje).

- **Je třeba dát zažít žákovi úspěch:** Mnoho projevů nekázně pramení z rezignace slabších žáků na úspěch. Slabší žáci se buď stáhnou do ústraní, nebo se naopak snaží získat pozornost jiným způsobem. Učení se schválně nevěnují s důvodem, že je nebaví a nezajímá. U každého žáka lze najít alespoň něco, za co ho ocenit. Kladné hodnocení vyvolává pocit jistoty, zlepšuje vztah žáků k požadavkům učitele a posiluje zájem o plnění úkolů a zlepšování výkonu.
- **Vzájemné poznání žáků mezi sebou:** Jestliže se žáci různých tříd a ročníků poznávají, stává se prostředí školy bezpečnější a ubývá negativních jevů. Příležitostí k seznámení žáků mohou být např. celoškolní projekty, různé sportovní akce a školní výlety.
- **Učitelé by neměli přehlížet nenápadné žáky bez žádných kázeňských problémů:** Pokud učitel nevěnuje dostatečnou pozornost těmto dětem, ztrácejí motivaci a začínají se nudit.

Jedním z problémů českého školství, který má vliv na nekázeň žáků, je nedostatečná péče o žáky ve škole z důvodů zaneprázdněnosti učitelů. Mnoho z nich nemá po vyučování čas se svým žákům věnovat. Spousta žáků se také ocitá mimo zájem rodiny z důvodu vytíženosti rodičů a tráví čas potulováním po ulicích, u počítačových her nebo televize. Z tohoto pohledu nabývá na významu sociální funkce školy, vzrůstá potřeba pedagogické péče. Tato péče je důležitá zejména pro žáky, jejichž rodiče jsou sociálně znevýhodněni, pracující matky samoživitelky. (Bendl, 2004, s. 195)

Analýza situace spočívá v promyšlení všech faktorů působících na chování žáků ve třídě (Novotová, 2001, s. 77):

- Co mě na chování daného žáka znepokojuje a proč? Jestli je jeho chování přiměřené situaci? Jak často se objevuje, v jaké intenzitě a je-li variabilní v závislosti na změně situace?

-
- Které faktory mohou chování podněcovat?
 - Jak vnímá školní prostředí a jaký je jeho pohled na školní situaci, v níž se chová nevhodně?
 - Jak vnímá sám sebe, jak se svým chováním prezentuje a co mu jeho chování přináší?
 - Jaké chování očekávají spolužáci a jak na jeho chování reagují?
 - Jak je chování ovlivněno jeho rodinou?

Na základě analýzy by měl učitel vytvořit hypotézu o příčinách nevhodného chování a zjistit, jak změnit chování změnou školní situace. Zlepšují-li učitelé podmínky k učení, lepší se i chování žáků. (Novotová, 2001, s. 77)

Konkrétní rady učitelům k prevenci nekázně lze také shrnout do těchto bodů (Kyriacou, 2008, s. 103-105):

- Sledovat všechny žáky ve třídě v pravidelných intervalech.
- Procházet celou učebnou a zjišťovat zda žáci nemají problémy.
- Užívat kontaktu očí.
- Zaměřovat své otázky pro udržení zapojení žáků do výuky.
- Využívat proxemiku.
- Pomáhat žákům s prací.
- Změnit činnost nebo tempo práce pro udržení zapojení žáků do výuky.
- Všimát si nežádoucího chování a dát hned najevo, že jsme si toho všimli.
- Všimát si projevů neúcty a řešit je.
- Přesazovat žáky.

7. Cíl výzkumu, výzkumný problém, výzkumné otázky

Cíl výzkumu:

Zjistit názory učitelů na problematiku kázně na SOŠ (středních odborných školách).

Výzkumný problém:

Jaký je názor učitelů na vybraných SOŠ (středních odborných školách) na kázeň žáků? Jak učitelé řeší a předchází nekázní?

Výzkumné otázky:

1. Jaké jsou nejčastější kázeňské problémy na SOŠ dle názorů učitelů?
2. Jaké kázeňské přestupky jsou podle učitelů nejzávažnější?
3. Jaké kázeňské prostředky učitelé nejčastěji využívají k předcházení nekázně?
4. Jaké kázeňské prostředky učitelé nejvíce využívají k řešení nekázně?
5. Jaké jsou podle učitelů nejčastější příčiny nekázně?
6. Jak učitelé vnímají problém kázně na současných SOŠ z hlediska míry závažnosti?

8. Metodologie

Ke sběru dat byla použita metoda formou dotazníku. Srozumitelnost a správná formulace otázek byla ověřena předvýzkumem. Dotazník je určen pro třídní učitele 1. a 4. ročníků středních odborných škol.

Dotazník obsahuje celkem 10 otázek. Dotazník je rozdělen na 2 části. První část dotazníku slouží k získání klasifikačních údajů (délka praxe, ročník, ve kterém jsou třídním učitelem, pohlaví a věk). Otázky v této části dotazníku byly uzavřené kromě otázky, která se týkala délky praxe. Druhá část dotazníku je zaměřena na kázeňské problémy, jejich příčiny a prostředky používané k předcházení a řešení nekázně. Všechny tyto otázky byly polouzavřené kromě otázky, která se týkala vnímání problému kázně z hlediska závažnosti. Na vyplnění dotazníku respondenti potřebovali přibližně 10 minut.

Dále byla použita metoda rozhovoru pro získání hlubších informací. Rozhovor byl zaznamenáván do předem připraveného záznamového archu. V úvodu záznamového archu se nachází základní informace o respondentovi (pohlaví, ročník, délka praxe a věk respondenta). Dále se záznamový arch skládal z pěti otázek. Otázky č. 1 - 2 jsou zaměřeny na kázeňské problémy. Otázky č. 3 – 5 se týkají příčin nekázně a prostředků používaných k předcházení a řešení nekázně. Rozhovor trval vždy přibližně 20 minut a byl anonymní.

9. Výzkumný soubor

Dotazníky byly určeny pro třídní učitelé 1. a 4. ročníků na středních odborných školách. Pro realizaci výzkumu jsem vybrala osm středních odborných škol v okolí mého bydliště.

Výzkum byl proveden na středních odborných školách u třídních učitelů 1. a 4. ročníků. Při výběru škol jsem se nesetkala s velkým problémem neochoty a odmítnutí. Ve většině škol mi vedení školy i samotní učitelé vyšli vstříc a zajímali se o téma mé bakalářské práce. Pouze u tří škol jsem se setkala s neochotou. Základní údaje o zúčastněných školách, byly sděleny vždy při návštěvě dané školy.

A. Velikost výzkumného souboru pro metodu dotazníku: 44

- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Vrchlického 567, 379 01**

Třeboň:

Studijní obory:

- Ekonomika a podnikání.
- Modelářství a návrhářství oděvů.
- Cestovní ruch.
- Uměleckořemeslné zpracování skla.

Počet navrácených dotazníků: 6

-
- **Obchodní akademie Třeboň, Táboritská 688, 379 27 Třeboň:**
Studijní obory:
 - Obchodní akademie.Počet navrácených dotazníků: 2
 - **Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola automobilní a technická, Skuherského 1274/3, 370 04, České Budějovice:**
Studijní obory:
 - Diagnostika motorových vozidel
 - Provoz a ekonomika dopravy
 - Autotronik
 - Mechanik seřizovačPočet navrácených dotazníků: 8
 - **Obchodní akademie, Husova 1, České Budějovice 370 21:**
Studijní obory:
 - Obchodní akademie
 - Ekonomické lyceumPočet navrácených dotazníků: 6
 - **Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13, 371 45 České Budějovice:**
Studijní obory:
 - Elektrotechnika
 - StrojírenstvíPočet navrácených dotazníků: 8
 - **Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu, Senovážné náměstí 12, 370 01 České Budějovice:**
Studijní obory:
 - Hotelnictví
 - GastronomiePočet navrácených dotazníků: 4
-

-
- **Střední škola podnikání, o.p.s., Žižkova 4, 370 01 České Budějovice:**

Studijní obory:

- Bezpečnostně právní činnost
- Informační technologie
- Ekonomika a podnikání

Počet navrácených dotazníků: 2

- **Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, České**

Budějovice, Husova 3:

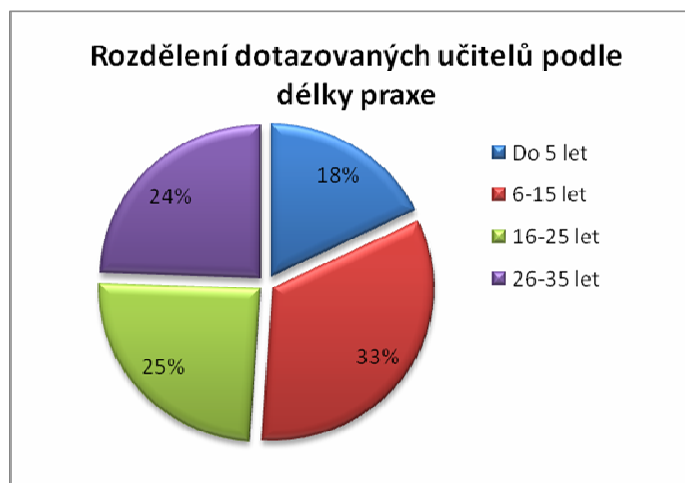
Studijní obory:

- Zdravotnický asistent
- Asistent zubního technika
- Masér sportovní a rekondiční
- Zdravotnické lyceum

Počet navrácených dotazníků: 8

Výzkumu se zúčastnilo nejvíce třídních učitelů s délkou praxe v rozmezí 6–15 let a to v zastoupení 33 %. Na druhém místě se téměř se stejným počtem zúčastnili učitelé s délkou praxe 16-25 let (25 %) a 26-35 let (24 %). Nejméně se zúčastnilo učitelů s délkou praxe do 5 let v zastoupení 18 %.

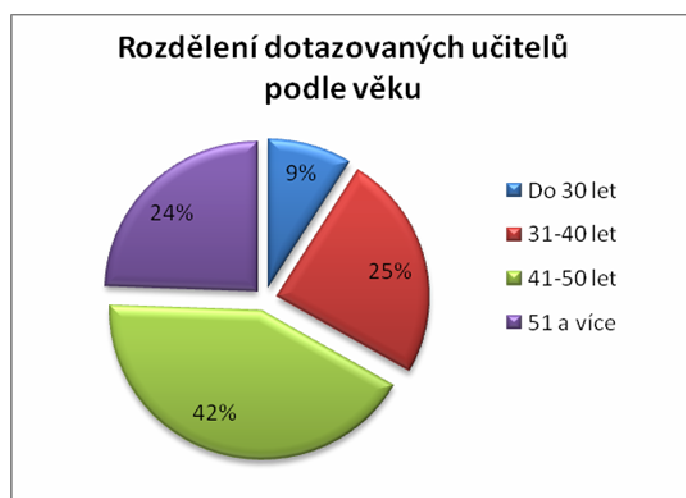
Graf 1: N (celkový počet respondentů) = 44

Podíl mezi třídními učiteli 1. a 4. ročníků byl vyrovnaný. Třídní učitelé 1. ročníků tvořili 51 % a třídní učitelé 4. ročníků tvořili 49 %. Větší rozdíl byl patrný v rozdělení podle pohlaví, kde se výzkumu zúčastnilo více žen než mužů. Ženy tvořily 64 % z celého vzorku a muži pouze 36 %.

Dále lze z výsledků konstatovat, že nejvíce se zúčastnilo učitelů v rozmezí věku 41-50 let a to v zastoupení 42 %. S téměř stejným podílem se zúčastnili učitelé ve věku 31-40 let (25 %) a učitelé ve věku 51 a více let (24 %). Nejméně bylo učitelů ve věku do 30 let a to pouze v zastoupení 9 %.

Graf 2: N (celkový počet respondentů) = 44

B. Velikost výzkumného souboru pro metodu rozhovoru: 5

Rozhovoru se zúčastnilo 5 třídních učitelů, z nichž byli 2 třídní učitelé 1. ročníků a 3 třídní učitelé 4. ročníků. Výzkumný soubor tvořily 3 ženy ve věku 31-50 let a 2 muži ve věku 41-50 let. Všichni učitelé měli délku praxe v rozmezí 16-25 let.

Rozhovoru se účastnili učitelé, kteří vyplňovali dotazník.

10. Vyhodnocení výzkumného šetření dotazníků

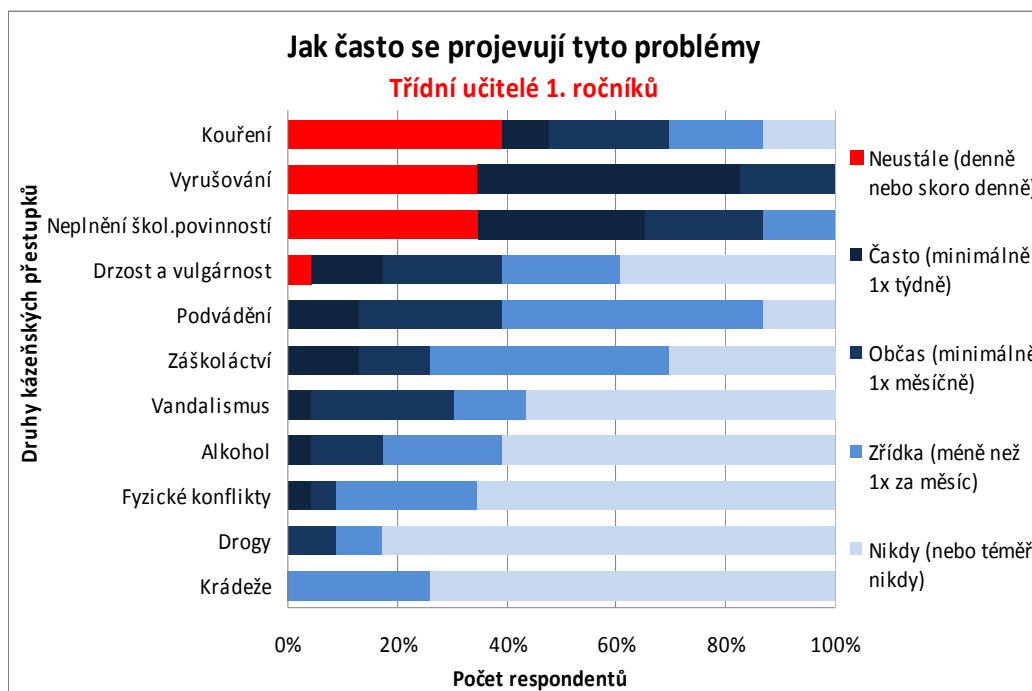
Při vyhodnocování byly porovnávány především rozdílné názory mezi třídními učiteli 1. a 4. ročníků. Dále byly porovnávány názory učitelů podle pohlaví, délky praxe a věku. Porovnání mezi třídními učiteli 1. a 4. ročníků bylo zaznamenáno do

grafů. Zbývající porovnání v grafech neuvádíme, jelikož mezi nimi nebyly patrné velké rozdíly. Porovnání podle pohlaví, délky praxe a věku byla popsána pouze slovně. Data byla zpracována do grafů pomocí MS Word a Excel.

Výzkumná otázka č. 1: Jaké jsou nejčastější kázeňské problémy na SOŠ dle názorů učitelů?

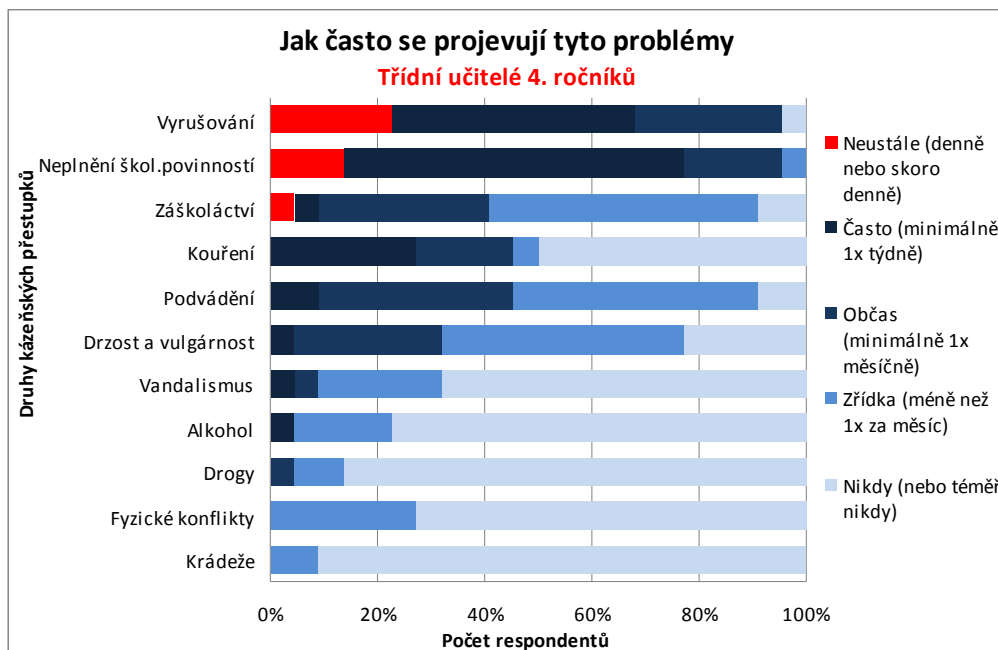
Respondenti označovali odpovědi podle četnosti výskytu daného přestupku. Z grafu je patrné, že podle názorů třídních učitelů 1. i 4. ročníků patří mezi nejčastější kázeňské problémy kouření, vyrušování a neplnění školních povinností.

Graf 3: N (počet třídních učitelů 1. ročníků) = 22

Problém s kouřením, vyrušováním a neplněním školních povinností vnímají hůře třídní učitelé 1. ročníků, z kterých tyto problémy označilo za nejčastější přibližně 40 %. Naopak z třídních učitelů 4. ročníků označilo vyrušování a neplnění školních povinností za nejčastější pouze 20 % a u kouření 0 %. Pozitivem je, že mezi nejméně vyskytující se přestupky naopak patří krádeže, drogy a fyzické konflikty.

Graf 4: N (počet třídních učitelů 4. ročníků) = 22

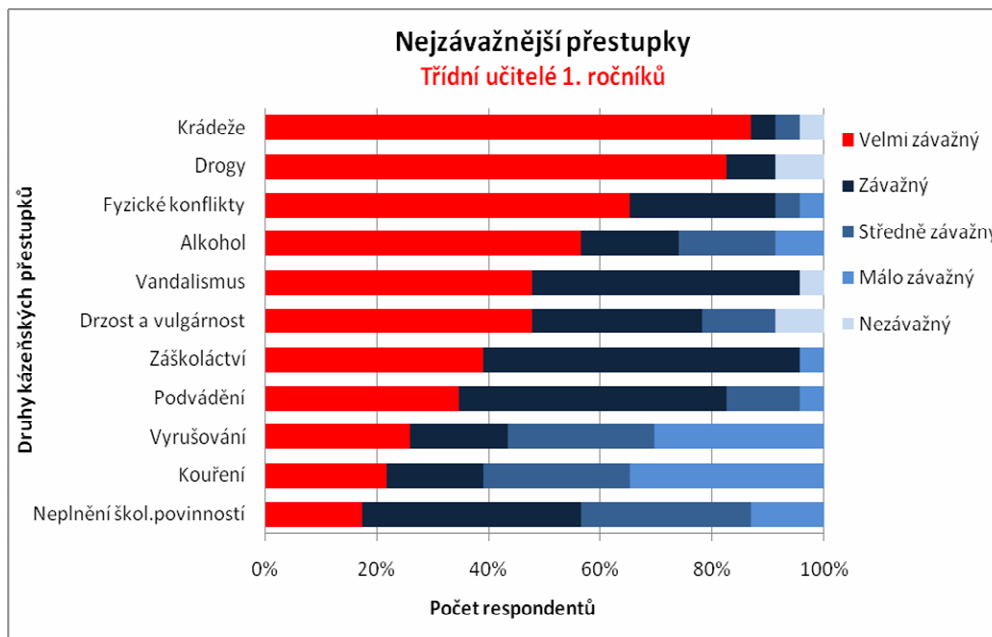

Na základě porovnání podle pohlaví respondentů vyplývá, že častěji vnímají jednotlivé kázeňské problémy ženy než muži. Větší rozdíl je patrný v pohledu na kouření, drzost a vulgárnost, vyrušování, záškoláctví a neplnění školních povinností. Kouření, vyrušování a neplnění školních povinností označily za častější kázeňské problémy ženy, kterých bylo 25 %. Z mužů naopak kouření označilo za nejčastější pouze 5 %, vyrušování 18 % a neplnění školních povinností 10 %. Naopak problémy s drzostí a vulgárností a záškoláctvím vnímají jako častější muži. Na základě porovnání podle délky praxe nebyly významné rozdíly. Menší rozdíly jsou patrné u drzosti, vulgárnosti a kouření. Drzost a vulgárnost nejčastěji označili třídní učitelé, kteří mají praxi do délky 5 let. Naopak problémy s kouřením označili nejvíce učitelé s praxí v rozmezí 6-15 let. Názory učitelů s délkou praxe 16-25 let a 26-35 let se od sebe navzájem ani od ostatních skupin nijak významně neliší. U rozdělení podle věku jsou největší rozdíly patrné u drzosti a vulgárnosti, podvádění, fyzických konfliktů a kouření. Všechny tyto jmenované problémy nejčastěji označili učitelé ve věku do 30 let oproti ostatním věkovým kategoriím. Naopak jako nejméně časté problémy označili problémy s neplněním školních povinností a záškoláctvím. Ostatní věkové kategorie nevybočovaly a měly téměř stejné názory na výskyt jednotlivých kázeňských problémů.

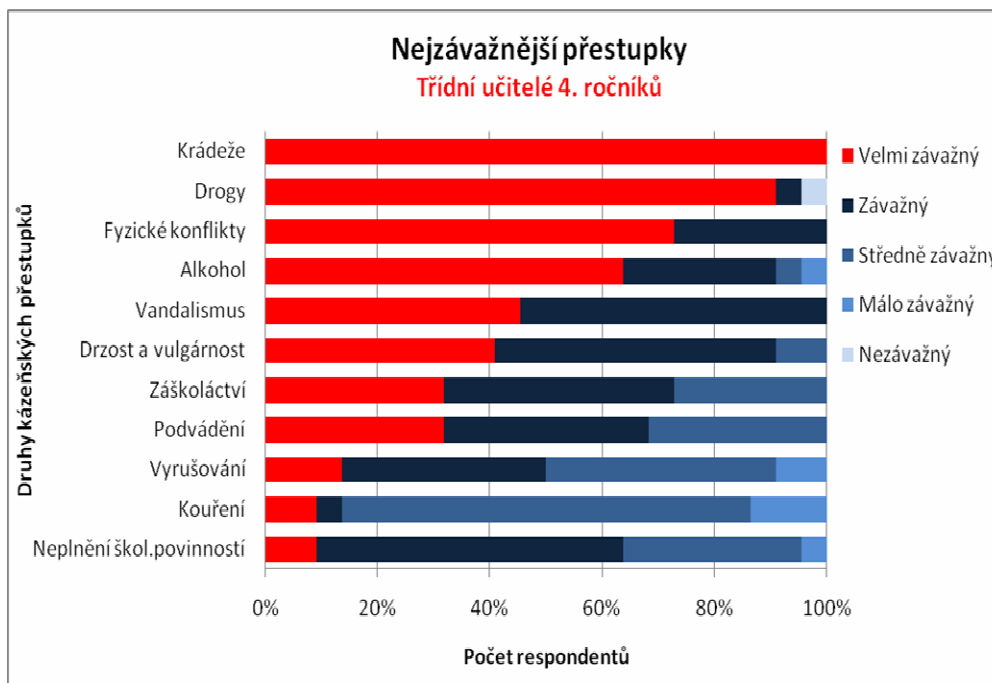
Výzkumná otázka č. 2: Jaké kázeňské přestupky jsou podle učitelů nejzávažnější?

Grafy prezentují závažnost jednotlivých kázeňských přestupků očima třídních učitelů 1. a 4. ročníků.

Graf 5: N (počet třídních učitelů 1. ročníků) = 22

Graf 6: N (počet třídních učitelů 4. ročníků) = 22

Mezi nejzávažnější přestupky učitelé zařadili krádeže a drogy. Jako nejzávažnější tyto problémy označilo kolem 90 % učitelů. Pod nimi se umístily fyzické konflikty a alkohol, které označilo za nejzávažnější přibližně 65 - 90 % učitelů. Tyto nejzávažnější přestupky vidí přibližně o 10 % závažněji třídní učitelé 4. ročníků. Mezi nejméně závažné všichni dotazovaní učitelé zařadili neplnění školních povinností, kouření a vyrušování. Tyto problémy vidí jako méně závažné třídní učitelé 4. ročníků, a to přibližně o 10 % méně než třídní učitelé 1. ročníků.

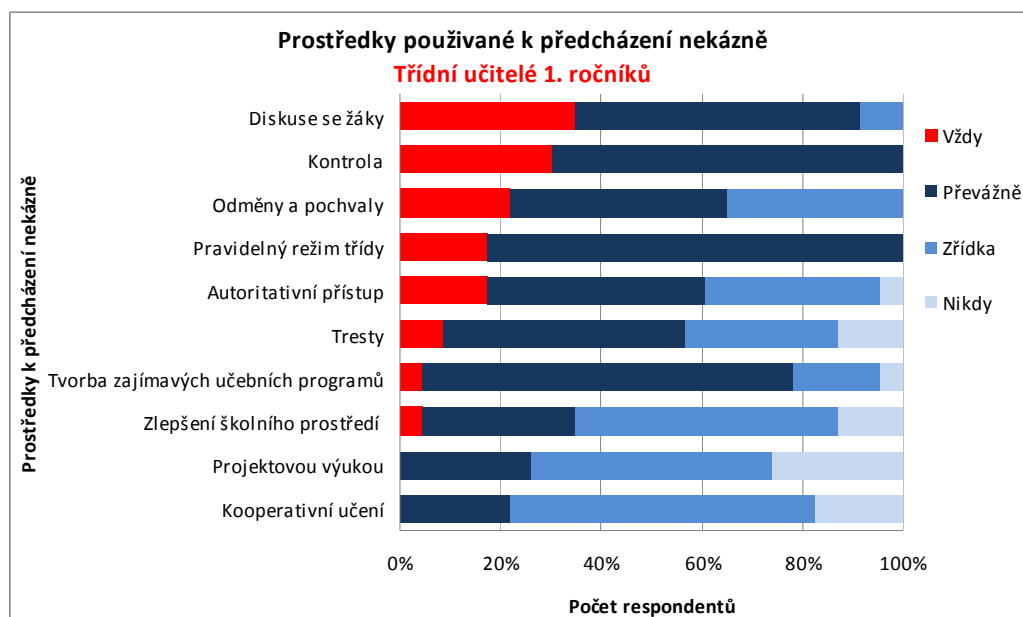
Při porovnání odpovědí na základě pohlaví učitelů nejsou patrné významné rozdíly mezi názory mužů a žen. Obě pohlaví přisuzují jednotlivým přestupkům stejnou závažnost. Menší rozdíl je patrný v názoru žen, které většinu přestupků shledávají závažněji než muži, a to přibližně rozdílem 20 % u všech odpovědí.

Na základě porovnání podle délky praxe a věku nebyly patrné větší rozdíly. Všechny kategorie učitelů viděly kázeňské přestupky stejně závažně.

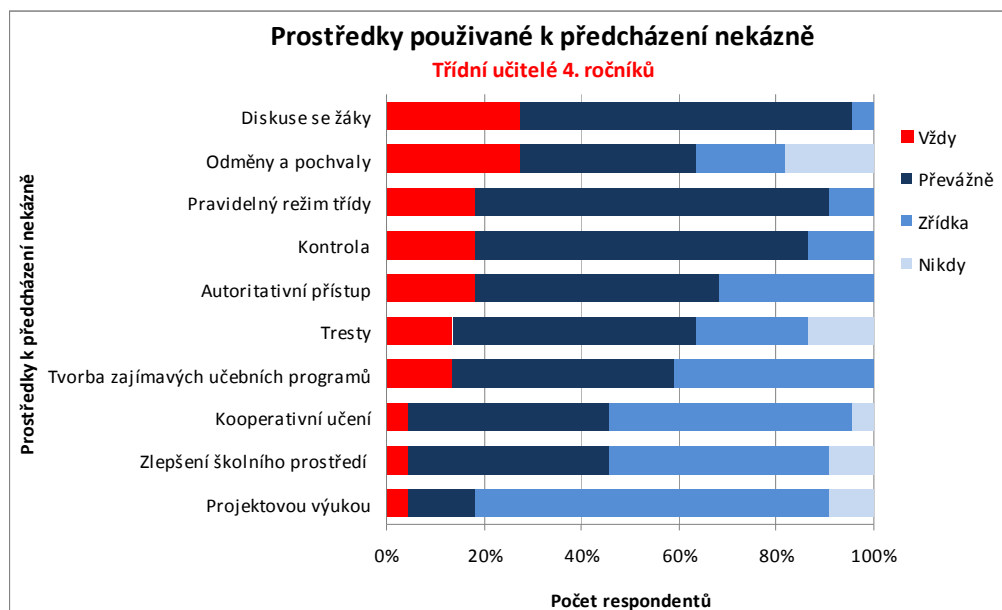
Výzkumná otázka č. 3: Jaké kázeňské prostředky učitelé nejčastěji využívají k předcházení nekázně?

Učitelé označili četnost používání jednotlivých kázeňských prostředků. Z grafů můžeme posoudit, že mezi nejvíce využívané prostředky k předcházení nekázně patří diskuse se žáky, kontrola, odměny a pochvaly.

Graf 7: N (počet třídních učitelů 1. ročníků) = 22

Graf 8: N (počet třídních učitelů 4. ročníků) = 22

Tyto prostředky (diskuse se žáky, kontrola, odměny a pochvaly) označilo za nejčastěji používané kolem 30 % učitelů. Těsně za nimi následuje pravidelný režim třídy a autoritativní přístup, které označilo za nejvíce používané 20 % dotazovaných učitelů. Nejméně používají projektovou výuku, kooperativní učení a zlepšení školního prostředí. Poměrně málo také zapojují tvorbu zajímavých učebních programů. Ve většině odpovědí jsou pouze nepatrné rozdíly mezi názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků. Menší rozdíly jsou patrné v používání tvorby zajímavých učebních programů, kooperativního učení a projektové výuky, které více používají třídní učitelé 4. ročníků a při kontrole, kterou preferují třídní učitelé 1. ročníků.

V porovnání odpovědí v závislosti na pohlaví se nevyskytují větší rozdíly mezi názory mužů a žen. Muži se více zaměřují na diskusi se žáky, kontrolu, odměny a pochvaly a tresty. Ženy preferují pravidelný režim třídy, kooperativní učení a projektovou výuku. Všechny jmenované rozdíly se pohybují kolem 10 %.

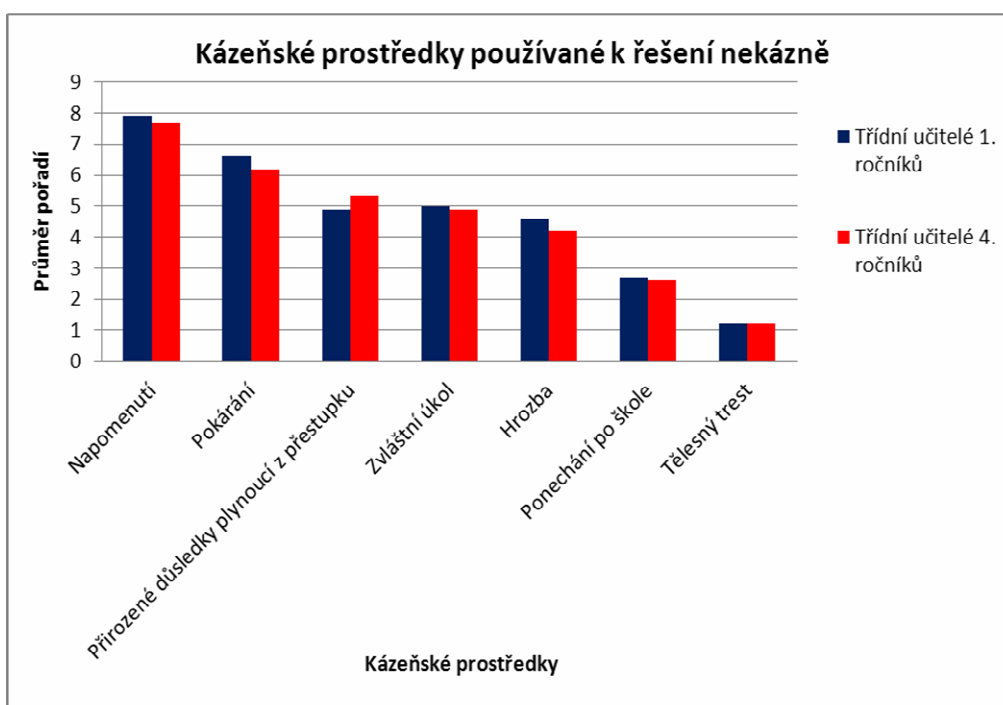
Celkově na základě získaných výsledků lze konstatovat, že rozdíly v používání kázeňských prostředků k předcházení nekázně nejsou nijak významné v závislosti na délce praxe jednotlivých učitelů.

Mezi jednotlivými věkovými kategoriemi učitelů nebyly významné rozdíly. Výjimku tvořilo využívání autoritativního přístupu, pravidelného režimu třídy a kontroly. Všechny tyto jmenované prostředky k předcházení nekázně využívají více učitelé do věku 30 let.

Výzkumná otázka č. 4: Jaké kázeňské prostředky učitelé nejvíce využívají k řešení nekázně?

Učitelé zde hodnotili nejčastěji využívané kázeňské prostředky k řešení nekázně. Dotazovaní učitelé jednotlivé prostředky seřazovali od 1 do 7, přičemž 1 představovala nejčastější kázeňský prostředek. Ze získaných hodnot byl pro každý kázeňský prostředek udělán průměr pořadí.

Graf 9: N (celkový počet respondentů) = 44

Výsledky ukazují, že nejčastěji učitelé používají napomenutí a pokárání. Hned za nimi se umístily přirozené důsledky plynoucí z přestupku a zvláštní úkoly. Nejméně pedagogové používají tělesné tresty a ponechání po škole. Mezi názory učitelů 1. a 4. ročníků nejsou patrné významné rozdíly.

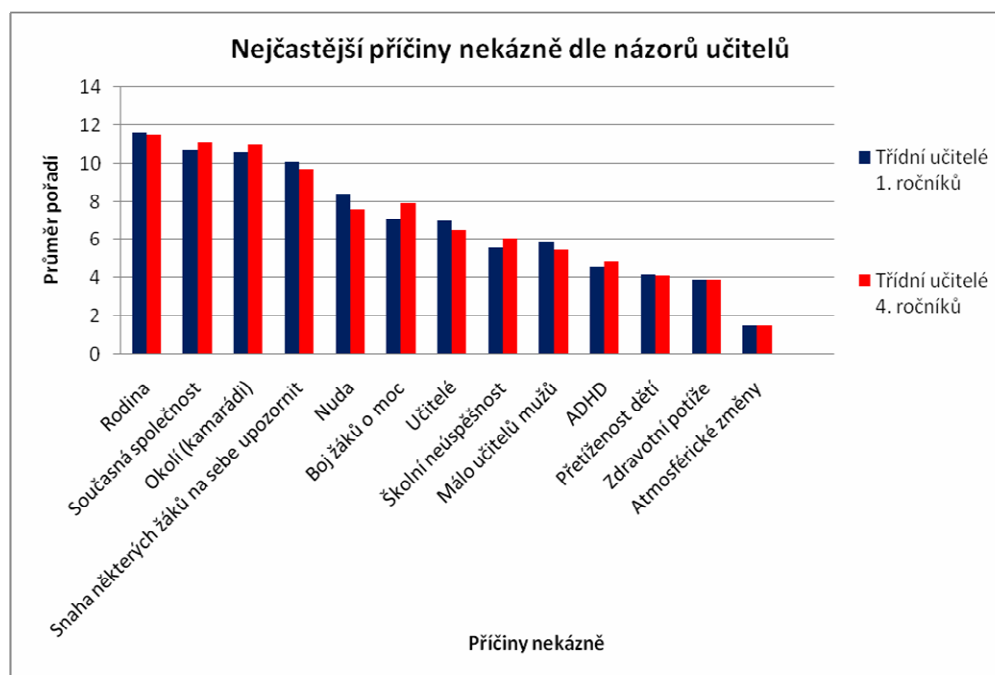
Ze získaných dat nebyly patrné přílišné rozdíly mezi názory mužů a žen. Ženy více používají napomenutí, pokárání a zvláštní úkol navíc. Muži oproti ženám preferují více hrozbu, přirozené důsledky plynoucí z přestupku a ponechání po škole. Rozdíly názorů mezi ženami a muži se pohybovaly kolem 10 %.

Na základě porovnání podle délky praxe a věku nebyly patrné větší rozdíly. Všechny kategorie učitelů používají kázeňské prostředky k řešení nekázně ve stejné míře.

Výzkumná otázka č. 5: Jaké jsou podle učitelů nejčastější příčiny nekázně?

Učitelé zde hodnotili nejčastější příčiny nekázně. Jednotlivé prostředky seřazovali od 1 do 13, přičemž 1 představovala nejčastější příčinu nekázně. Ze získaných hodnot byl pro každý kázeňský prostředek udělán průměr pořadí. Z následujícího grafu vyplívá, že mezi nejčastější příčiny nekázně učitelé zařadili rodinu, současnou společnost a okolí, např. kamarády. Nejméně časté vnímají stejně třídní učitelé 1. i 4. ročníků atmosférické změny. Dále mezi méně časté příčiny zařadili zdravotní potíže a přetíženost dětí. Mezi názory učitelů 1. a 4. ročníku nejsou patrné významné rozdíly.

Graf 10: N (celkový počet respondentů) = 44

Největší rozdíl v názorech mužů a žen byl vidět u příčiny boje žáků o moc, kterému muži přisuzují mnohem větší závažnost, a to přibližně o 25 % více než ženy. Dále muži vnímají závažněji problém současné společnosti, rodiny, okolí a v přístupu

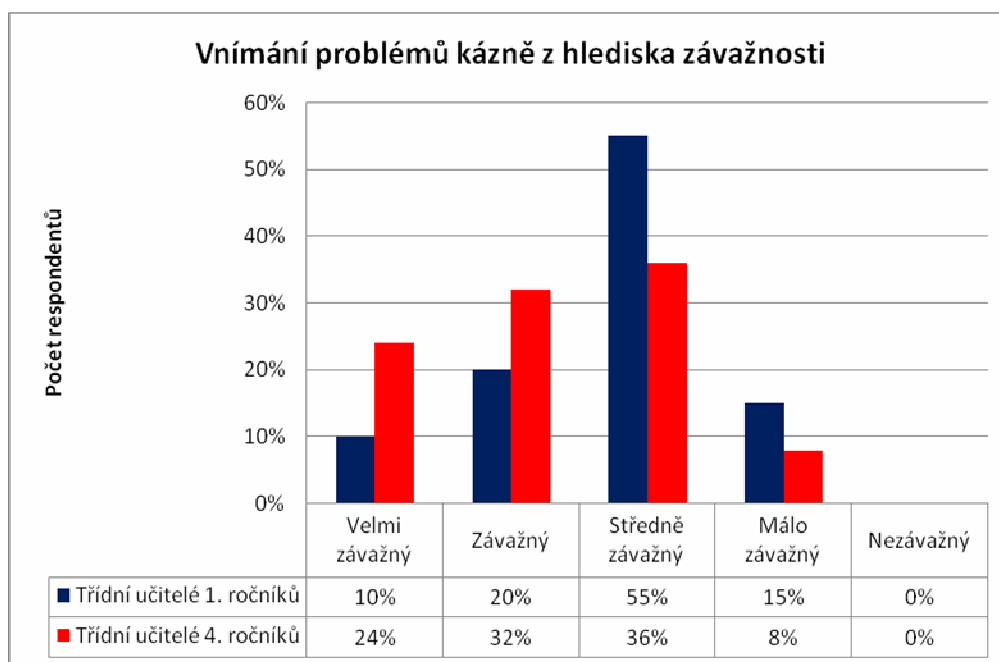
učitelů, a to rozdílem 10 %. Další výraznější rozdíl je patrný v názoru na školní neúspěšnost, které ženy kladou větší závažnost než muži, a to rozdílem 20%. Dále ženy více vnímají závažnost ADHD (hyperaktivita s poruchou pozornosti), nudy a malého počtu učitelů mužů.

Na základě porovnání podle délky praxe a věku nebyly patrné větší rozdíly. Všechny kategorie učitelů vnímají příčiny nekázně ve stejné míře.

Výzkumná otázka č. 6: Jak učitelé vnímají problém kázně na současných SOŠ z hlediska míry závažnosti?

Celkově na základě grafu můžeme konstatovat, že problém s kázní na dnešních školách vidí učitelé jako závažný. Závažněji tento problém vnímají třídní učitelé 4. ročníků než 1. ročníků. Z třídních učitelů 4. ročníků označilo tento problém za velmi závažný 24 % a z třídních učitelů 1. ročníků pouze 10 %.

Graf 11: N (celkový počet respondentů) = 44

Ze získaných výsledků je patrné, že problém s kázní vnímají závažněji ženy než muži. Z žen označilo tento problém za velmi závažný 21 % a z mužů 13 %.

Nejzávažněji vnímají problém s kázní učitelé s praxí v rozmezí 16-25 let, a to v zastoupení 36 %. Nejméně závažný ho vnímají učitelé do 5 let praxe, z kterých tento problém označilo za velmi závažný 0 %.

Ze získaných dat lze konstatovat, že nejzávažněji vnímají problém s kázní učitelé ve věku 41-50 let v zastoupení 26 %. Naopak jako nejméně závažný ho uvádí učitelé do věku 30 let, z kterých ho označilo za velmi závažný 0 %.

10.1. Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Ze získaných údajů vyplývá, že výsledky se nejvíce lišily v závislosti na rozdělení podle názorů třídních učitelů 1. a 4. ročníků. U rozdělení podle pohlaví, délky praxe a věku nebyly u většiny odpovědí přílišné rozdíly.

Na výzkumnou otázku „Jaké jsou nejčastější problémy na SOŠ dle názorů učitelů?“ třídní učitelé 1. i 4. ročníků, označili jako nejčastější kázeňské problémy kouření, vyrušování a neplnění školních povinností. Problém s kouřením, vyrušováním a neplněním školních povinností vnímají hůře třídní učitelé 1. ročníků, z kterých tyto problémy označilo za nejčastější přibližně 40 %. Naopak z třídních učitelů 4. ročníků označilo vyrušování a neplnění školních povinností za nejčastější pouze 20 % a u kouření 0 %. Pozitivem je, že mezi nejméně vyskytující se přestupky naopak patří krádeže, drogy a fyzické konflikty. Z porovnání podle pohlaví respondentů vyplývá, že častěji vnímají jednotlivé kázeňské problémy ženy než muži. Větší rozdíl je patrný v pohledu na kouření, drzost a vulgárnost, vyrušování, záškoláctví a neplnění školních povinností. Kouření, vyrušování a neplnění školních povinností označily za častější ženy, kterých bylo 25 %. Z mužů naopak kouření označilo za nejčastější pouze 5 %, vyrušování 18 % a neplnění školních povinností 10 %. Naopak problémy s drzostí a vulgárností a záškoláctvím vnímají jako častější muži. Na základě porovnání podle délky praxe byly patrné pouze menší rozdíly u drzosti, vulgárnosti a kouření. Drzost a vulgárnost nejčastěji označili třídní učitelé s praxí do délky 5 let. Naopak problémy s kouřením označili nejvíce učitelé s praxí v rozmezí 6-15 let. U rozdělení podle věku byly největší rozdíly patrné u drzosti a vulgárnosti, podvádění, fyzických konfliktů a kouření. Všechny tyto jmenované problémy nejčastěji označili učitelé ve věku do 30 let. Naopak jako nejméně časté problémy označili problémy s neplněním školních povinností a záškoláctvím.

Mezi nejzávažnější přestupky všichni učitelé zařadili krádeže a drogy. Jako nejzávažnější tyto problémy označilo kolem 90 % učitelů. Pod nimi se umístily fyzické konflikty a alkohol, které označilo za nejzávažnější přibližně 65 - 90 % učitelů. Tyto nejzávažnější přestupky vidí přibližně o 10 % závažněji třídní učitelé 4. ročníků. Mezi nejméně závažné všichni dotazovaní učitelé zařadili neplnění školních povinností, kouření a vyrušování. Tyto problémy vidí jako méně závažné třídní učitelé 4. ročníků, a to přibližně o 10 % méně než třídní učitelé 1. ročníků. Při porovnání odpovědí v závislosti na pohlaví nejsou patrné významné rozdíly mezi názory mužů a žen. Obě pohlaví přisuzují jednotlivým přestupkům stejnou závažnost. Menší rozdíl je patrný v názoru žen, které většinu přestupků shledávají závažněji než muži, a to přibližně rozdílem 20 % u všech odpovědí. Na základě porovnání podle délky praxe a věku nebyly patrné větší rozdíly. Všechny kategorie učitelů viděly kázeňské přestupky stejně závažně.

Nejvíce využívané prostředky k předcházení nekázně patří kontrola, diskuse se žáky a odměny a pochvaly. Tyto prostředky označilo za nejčastěji používané kolem 30 % učitelů. Těsně za nimi následuje pravidelný režim třídy a autoritativní přístup, které označilo za nejvíce požívané 20 % dotazovaných učitelů. Nejméně používají projektovou výuku, kooperativní učení a zlepšení školního prostředí. Ve většině odpovědí jsou pouze nepatrné rozdíly mezi názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků. Menší rozdíly lze zaznamenat v používání tvorby zajímavých učebních programů, kooperativního učení a projektové výuky, které více používají třídní učitelé 4. ročníku a při kontrole, kterou preferují třídní učitelé 1. ročníků. V porovnání odpovědí na základě pohlaví se nevyskytují větší rozdíly mezi názory mužů a žen. Muži se více zaměřují na diskusi se žáky, kontrolu, odměny a pochvaly a tresty. Ženy preferují pravidelný režim třídy, kooperativní učení a projektovou výuku. Všechny jmenované rozdíly se pohybují kolem 10 %. Celkově ze získaných výsledků lze konstatovat, že rozdíly v používání kázeňských prostředků k předcházení nekázně nejsou nijak významné v závislosti na délce praxe jednotlivých učitelů. Mezi jednotlivými věkovými kategoriemi učitelů nebyly významné rozdíly. Výjimku tvořilo využívání autoritativního přístupu, pravidelného režimu třídy a kontroly. Všechny tyto jmenované prostředky k předcházení nekázně využívají více učitelé do věku 30 let.

Mezi nejčastější kázeňské prostředky k řešení nekázně, které učitelé používají, patří napomenutí a pokáraní. Hned za nimi se umístily přirozené důsledky plynoucí z přestupku a zvláštní úkoly. Nejméně pedagogové používají tělesné tresty a ponechání po škole. Mezi názory učitelů 1. a 4. ročníků nejsou patrné významné rozdíly. Ženy více používají napomenutí, pokáraní a zvláštní úkol navíc. Muži zase oproti ženám preferují více hrozbu, přirozené důsledky plynoucí z přestupku a ponechání po škole. Rozdíly názorů mezi ženami a muži se pohybovaly kolem 10 %. Na základě porovnání podle délky praxe a věku nebyly patrné větší rozdíly.

Mezi nejčastější příčiny nekázně učitelé zařadili rodinu, současnou společnost a okolí. Nejméně časté vnímají stejně třídní učitelé 1. i 4. ročníků atmosférické změny. Dále mezi méně časté příčiny zařadili zdravotní potíže a přetíženost dětí. Mezi názory učitelů 1. a 4. ročníků nejsou významné rozdíly. Největší rozdíl v názorech mužů a žen byl vidět u příčiny boje žáků o moc, kterému muži přisuzují mnohem větší závažnost, a to přibližně o 25 % více než ženy. Dále muži vnímají závažněji problém současné společnosti, rodiny, okolí a v přístupu učitelů, a to rozdílem 10 %. Další výraznější rozdíl je patrný v názoru na školní neúspěšnost, které ženy kladou větší závažnost než muži, a to rozdílem 20%. Dále ženy více vnímají závažnost ADHD (hyperaktivita s poruchou pozornosti), nudy a malého počtu učitelů mužů. Na základě porovnání podle délky praxe a věku nebyly zjištěny významné rozdíly.

Problém s kázní na dnešních školách vidí učitelé jako závažný. Závažněji ho vnímají třídní učitelé 4. ročníků než 1. ročníků. Z třídních učitelů 4. ročníků označilo tento problém za velmi závažný 24 % a z třídních učitelů 1. ročníků pouze 10 %. Ze získaných výsledků vyplývá, že problém s kázní vnímají závažněji ženy než muži. Z žen označilo tento problém za velmi závažný 21 % a z mužů 13 %. Nejzávažněji vnímají problém s kázní učitelé s praxí v rozmezí 16-25 let a to v zastoupení 36 %. Jako nejméně závažný ho vnímají učitelé do 5 let praxe, z kterých tento problém označilo za velmi závažný 0 %. Ze získaných dat lze dále konstatovat, že nejzávažněji vnímají problém s kázní učitelé ve věku 41-50 let v zastoupení 26 %. Naopak nejméně závažný ho uvádí učitelé do věku 30 let, z kterých ho označilo za velmi závažný 0 %.

11. Výsledky rozhovoru

1. Otázka: Jaký kázeňský prostředek jste v poslední době řešil/-a a jakým způsobem?

- „Vzájemné napadení dvou žáků: Tento problém byl nejdříve řešen pohovorem s jednotlivými žáky a po té společným rozhovorem s oběma žáky. Aby se žáci více sblížili, tak jim byla zadána společná práce ve dvojici, aby se spolu naučili spolupracovat.“
- „Kouření žáků v areálu školy: Žáci byli schováni za budovou školy. Byli v klidu pozváni do kabinetu. Dále byla snaha jim domluvit a dohodnout se s nimi na určitých pravidlech.“
- „Dlouhodobé vyrušování jednoho žáka: Žák stále nedával pozor, vyrušoval při hodině, měl nevhodné narážky a odmítal spolupracovat. Po několika napomenutích a zadaném zvláštním úkolu se žák nezklidnil, a tak mu bylo uděleno napomenutí třídního učitele.“
- „Záškoláctví: Záškoláctví jednoho žáka. Nejdříve byl žák požádán, aby donesl všechny omluvenky za zameškané hodiny. Když žák nedonesl všechny omluvenky, tak byla pozvána jeho matka. Matka mu absence neomluvila a žák měl tudíž neomluvené hodiny.“
- „Vulgárnost, hrubost a narušování hodin: Po několika napomenutích žák neposlechl, tak s ním bylo individuálně promluveno, ale žák neposlušoval a absolutně všechno ignoroval. Po té byli do školy pozváni rodiče, s kterými byly probrány problémy se žákem. Rodiče si také se žákem nevěděli rady. Žák dostal důtku od ředitele školy.“

2. Otázka: Jaké kázeňské problémy jsou podle vás nejzávažnější a proč?

- „Drogy: Protože je to velice nebezpečné a to nejen pro žáka, který drogy bere, ale i pro lidi v jeho okolí. Ohrožuje to zdraví jedince, který drogy bere a může pod jejich vlivem ublížit i někomu jinému. Také je velmi těžké se této závislosti zbavit a může to nenapravitelně zničit vztahy s rodinou a přáteli.“
- „Fyzické konflikty: Může dojít k vážnému poškození zdraví žáků a učitelů ať už úmyslně nebo náhodou. Taková rvačka se snadno zvrtné. Nejhorší je,

když žáci mají u sebe ještě nějaké zbraně. Naštěstí u nás zatím nemáme ještě žádné zkušenosti.“

- „Krádeže: Protože už dítě kolísá na hranici kriminality. Odcizuje majetek někomu jinému. Dále se krádeže velmi těžko vyšetřují. V případě že se viník sám nepřizná nebo se jedná o velkou částku, tak se k tomu musí volat policie.“
- „Drogy: Ohrožuje žák sebe, ale i ostatní v jeho okolí. Tito žáci jsou nevyzpytatelní a stávají se i agresivními. Mohou se snadno dostat na úplné dno a to jak fyzicky, tak i psychicky. Většinou začínají krást a zničit lidi ve svém blízkém okolí.“
- „Fyzické konflikty: Je to nebezpečné. Snadno se může někomu stát nějaký úraz.“

3. Otázka: Jaké prostředky využíváte k předcházení nekázně a proč?

- „Snaha žáky kontrolovat a nedovolit aby se vůbec něco stalo. Stálý dozor na chodbách o přestávkách. Snaha s žáky mluvit a domluvit jim. Po dlouhodobé nekázni je udělen trest, aby si příště rozmysleli, jestli budou zlobit. Musí si uvědomit, že špatné chování má nějaké důsledky.“
- „Říká se, že žáci zlobí, protože se nudí, výuka i učitel jsou nezajímaví. Proto je snaha žáky při každé hodině nějak zaujmout. Příprava zajímavého učebního programu, projektů, práce ve skupinkách a použití zajímavých pomůcek. Když se dítě baví a má něco na práci, tak nemá čas na zlobení.“
- „Žákům naslouchat a pochopit je. Diskutovat s nimi o problémech, které se jich týkají. Snaha si vybudovat mezi nimi důvěru, aby se nebáli kdykoli přijít a svěřit se. Jednat s nimi na rovinu, zbytečně nevyhrožovat a neslibovat co nejde splnit. Děti vám jinak přestanou důvěřovat a nemohou se na vás spolehnout.“
- „Být k žákům upřímný, spravedlivý, nevyhrožovat a přehlížet drobné přestupky. Taky jsme byli děti a nebyli jsme o moc jiní. Taky jsme občas zazlobili. Snaha to s žáky ihned probrat a vyřešit to. Také snaha o trochu autoritativní přístup. Děti si vás musí vážit, aby vás nechtěly nějak zklamat.“

-
- „Působit klidně a vyrovnaně. Pokusit se žákům naslouchat, a když se vyskytne nějaký problém, tak se ho snažit spravedlivě vyřešit. Když dělají nějaké problémy tak ví, že budou nějak potrestáni. Buď dostanou nějakou práci navíc, nebo zůstanou po škole.“

4. Otázka: Jaké jsou nejčastější příčiny nekázně dle vašeho názoru a proč?

- „Rodina: Protože mají za úkol se o dítě starat a vychovávat. Je na rodičích jak dítě vychovají, jaké jim vytvoří hodnoty a zázemí. Dalším velkým problémem je samotný přístup některých rodičů k učitelům. Dnes ani samotní rodiče nerespektují učitele. Většinou je pro ně špatný ten učitel. S některými rodiči se opravdu nedá jednat. Nedokáží si připustit, že by jejich dítě zlobilo, že by bylo vůbec něčeho takového schopné. Někdy jsou dokonce i vulgární. Potom se nesmíme divit, jak je dítě vychované a co si dovoluje, když má názorný příklad doma.“
- „Rodina: Rodina má na dítě největší vliv, protože utváří jeho osobnost. Rodiče ho učí co je správné a co špatné. Jestli je naučí, jak se mají správně chovat, utváří jim nějaké hodnoty. Většinou jsou dnes rodiče příliš k výchově tolerantní. Nemají na děti moc času a nechávají je na pospas vnějšímu světu.“
- „Současná společnost: Velký vliv má na dnešní mládež současná společnost. Rodiče v dnešní době nemají na děti moc času a děti tráví mnoho času s medii, počítačovými hrami a různými partičkami. Sami můžeme vidět co se teď ve světě děje za hrůzy. To za dřívějších dob vůbec nebylo. Dříve se rodiče o děti nemuseli tolik bát. Dnes aby se báli nechat děti chvíli bez dozoru. Filmy, které se natáčejí nebo počítačové hry jsou plné samého násilí a to má na dítě ohromný vliv. Ztratí pojem o realitě. Co je správné nebo špatné. Bere to, že se to smí a je normální se takhle chovat. Nedostatek kladných vzorů.“
- „Záleží hodně na rodině, jelikož ta utváří osobnost dítěte. Důležitá je ale také dnešní společnost a kamarádi. To dnešní násilí co vidí kolem sebe a hlavně ty jejich počítačové hry. Dříve děti běhaly pořád venku a dnes sedí doma, jsou na internetu, koukají na filmy, anebo celý den sedí u počítačových her, které je učí jenom násilím.“

-
- „Uspěchaná doba: Všichni pořád někam chvátají a neumí si odpočinout. Nekulturní chování naší společnosti k sobě navzájem. Velký vliv na ně mají média, která jsou dnes všude kolem nás. Dále mají vliv na dětské chování rodinné rozvraty, které jsou dnes velice časté. Pro dítě je těžké vyrůstat v rozvrácené rodině a některé se s tím nemohou srovnat.“

5. Otázka: Jaké kázeňské prostředky používáte k řešení nekázně a proč?

- „Napomenutí: Použití při prvních projevech nekázně. Žák by měl být nejdříve upozorněn, že dělá něco špatně, že dané chování není vhodné.“
- „Přirozené důsledky plynoucí z přestupku: Jelikož žáci na středních školách jsou už skoro dospělí, tak by si měli sami uvědomovat, co provedli a že to může vést k nějakým následkům.“
- „Zvláštní úkol navíc: Žáci si raději přistě rozmyslí, jestli budou zlobit, protože nechtějí dělat žádnou práci navíc.“
- „Napomenutí, pokárání: Je to prvotní upozornění, že žák se chová nevhodně. Nejdříve by měl být na to upozorněn, než bude nějak potrestán, anebo než se to bude hlouběji řešit. Po té může následovat hrozba a až po dalším neuposlechnutí a projevech nekázně následují další řešení, např. zvláštní úkol navíc, ponechání po škole.“
- „Napomenutí a trest: Při prvním porušení přestupku je nejdříve žák upozorněn na špatné chování a na porušení předpisů. Při opětovném chování následuje nějaký druh trestu. Můžeme například zadat úkoly navíc, ponechat žáka po škole apod.“

11.1. Shrnutí výsledků rozhovoru

Učitelé se ve většině odpovědí shodovali. Odpovědi navazovaly na dotazník. Na otázku „Jaký kázeňský přestupek jste v poslední době řešil/-a?“ učitelé zařadili fyzické konflikty, drzost a vulgárnost, vyrušování a záškoláctví. Tyto problémy byly nejdříve řešeny pohovorem s jednotlivými žáky a po té společným rozhovorem s oběma žáky kde se pokusili si danou situaci společně vysvětlit a vyřešit. Dále při prvních projevech nekázně učitelé často používají napomenutí. Po několika napomenutích bývají do školy pozváni rodiče žáka, s kterými jsou probrány problémy se žákem, nebo je žákům zadán zvláštní úkol navíc. Jestli se

žáci ani po těchto opatření nezklidnili tak učitelé udělují napomenutí třídního učitele.

Mezi nejzávažnější problémy zařadili drogy, fyzické konflikty a krádeže. Drogy označili za velmi závažné z toho důvodu, že je to velice nebezpečné, a to nejen pro žáka, který drogy bere, ale i pro lidi v jeho okolí. Tito žáci jsou nevyzpytatelní a stávají se i agresivními. Mohou se snadno dostat na úplné dno a to jak fyzicky, tak i psychicky. Většinou začínají krást a ubližují lidem ve svém blízkém okolí. Také je velmi těžké se této závislosti zbavit. Fyzické konflikty byly označeny z podobného důvodu jako drogy. I u tohoto projevu nekázně může dojít k vážnému poškození zdraví žáků a učitelů ať už úmyslně nebo náhodou. Krádeže označili proto, že dítě kolísá na hranici kriminality. Dále se krádeže velmi těžko vyšetřují a v některých případech musí být volána policie.

Nejčastější prostředky používané k předcházení nekázně jsou podle názorů učitelů kontrola, zajímavá výuka, být spravedlivý a vybudovat si důvěru. Snaží se žákům naslouchat, pochopit je a diskutovat s nimi o problémech, které se jich týkají. Dále se snaží s žáky jednat na rovinu, zbytečně nevyhrožovat a neslibovat co nejde splnit, aby si jich žáci nepřestali vážit. Snaží se žáky kontrolovat a nedovolit aby se vůbec něco stalo. Po dlouhodobé nekázni udělují trest. Musí si uvědomit, že špatné chování má nějaké důsledky.

Mezi nejčastější příčiny nekázně zařadili rodinu a současnou společnost. Rodiče děti učí co je správné a co špatné a utváří jejich osobnost. Dalším velikým problémem je samotný přístup některých rodičů k učitelům. Dnes ani samotní rodiče nerespektují učitele. Nedokáží si připustit, že by jejich dítě zlobilo, že by bylo vůbec něčeho takového schopné. Někdy jsou dokonce rodiče i vulgární. Potom se nesmíme divit, jak je dítě vychované a co si dovoluje. Dalším velkým problémem je současná společnost. Velký vliv mají média, která jsou dnes všude kolem nás. Děti tráví mnoho času s medii, počítačovými hrami a různými partičkami. Sami můžeme vidět co se v dnešní době ve světě děje za hrůzy. Filmy, které se natáčejí nebo počítačové hry jsou plné samého násilí a to má na dítě ohromný vliv. Ztrácí pojem o realitě. Nedostatek kladných vzorů.

K řešení nekázně nejčastěji učitelé používají napomenutí, nějakou formu trestu nebo přirozené důsledky plynoucí z přestupku. Napomenutí používají při prvních projevech nekázně. Žák by měl být nejdříve upozorněn, že dělá něco špatně, že

dané chování není vhodné. Po opětovných projevech nekázně následuje nějaký druh trestu, například úkoly navíc, ponechání žáka po škole apod. Přirozené důsledky plynoucí z přestupku označili proto, že žáci na středních školách jsou už skoro dospělí, tak by si měli sami uvědomovat, co provedli a že to může vést k nějakým následkům.

12. Diskuse

Praktická část mé práce se týká problémového chování žáků na středních odborných školách. Dalo by se říci, že řešení nekázně patří mezi nejtěžší a obávané činnosti učitelů. Stále se v dnešní době řeší problém nekázně a její nárůst. Téměř v každé třídě se můžeme setkat s nějakými projevy nekázně. Z mého pohledu jsou děti čím dál více nevychované a agresivní. To co by si naše generace skoro nedovolila je dnes na denním pořádku. Není divu, že se otázky nekázně řeší ve školách čím dál více. Tento postoj dětí a mládeže je podle mého názoru i podle názorů dotazovaných učitelů velmi ovlivněn dnešní společností a rodinou. Stačí se podívat kolem sebe kolik je všude násilí, vulgárnosti, drog a alkoholu. Jak má dítě v dnešní době rozlišit, co je dobré a špatné? V tomto ohledu je nejdůležitější rodina, která může dítě ovlivňovat nejvíce. Rodina má podle mého i názorů učitelů za úkol se o dítě starat a vychovávat. Rodiče děti učí co je správné a co špatné a utváří jejich osobnost.

Učitelé si poměrně často stěžují, že nemohou někdy vůbec učit, protože musí stále řešit různé kázeňské přestupky. Jak se má nekázní snažit předcházet a jaké prostředky použít k jejímu řešení?

Ze své krátké praxe na střední odborné škole vím, že právě nekázeň žáků trápí mnoho učitelů různého věku. Mnoho učitelů obtížně zvládá řešení nekázně a často i začínají mít tendenci některé kázeňské přestupky ignorovat a doufají, že se tyto rostoucí problémy nějak vyřeší.

Z vyhodnocení dotazníků a rozhovorů vyplynulo, že většina učitelů se potýká se stejnými problémy jako je vyrušování, neplnění školních povinností. Z výzkumu také vyplynulo, že tyto problémy mají jak začínající učitelé, tak učitelé s dlouholetou praxí.

Na začátku výzkumu jsem si myslela, že větší problémy s kázní budou mít mladší učitelé, kteří nemají zkušenosti a neví jak přesně dané situace řešit. Zatímco zkušení učitelé s dlouholetou praxí mají již své triky, které mají odzkoušené a prověřené dlouholetou praxí. Myslím si, že je délka praxe pro učitele v případě řešení nekázně velice důležitá a nemůže jí nic nahradit. V knihách sice máme nějaké rady jak řešit určité problémové situace, ale každá situace je jiná, na každé dítě platí něco jiného, a to si myslím, že se dá naučit až se získanými zkušenostmi. Při porovnání na základě pohlaví učitelů vyplývá, že častěji vnímají jednotlivé kázeňské problémy ženy. Tato podobná situace nastala i při vnímání závažnosti jednotlivých přestupků.

Tento výsledek jsem trochu očekávala, jelikož ženy jsou citlivější, záleží jim více na dětech, a tak jednotlivé problémy berou vážněji a snaží se je řešit.

Problém s kázní na dnešních školách však vidí všichni učitelé spíše jako závažný problém. Celkově tento problém vidí závažněji starší učitelé s delší praxí oproti mladším učitelům s kratší délkou praxe.

Myslím si, že je to z toho důvodu, že učitelé s praxí mají více zkušeností a zažili více problémových situací než mladí učitelé.

Menší rozdíly byly patrné i u používání tvorby zajímavých učebních programů, kooperativního učení a projektové výuky, které více používají třídní učitelé 4. ročníků a při kontrole, kterou naopak preferují třídní učitelé 1. ročníků.

Myslím si, že třídní učitelé 4. ročníků používají kooperativní učení a projektovou výuku více z toho důvodu, že žáci jsou už dospělí a měli by se připravovat na vysokou školu, kde budou vytvářet různé druhy projektů a budou pracovat v týmu, ve kterém budou muset spolupracovat.

Naopak třídní učitelé 1. ročníků mají mladé žáky, kteří ještě neví jak to na střední škole chodí a co je čeká? Jsou také více roz dovádění a potřebují kontrolovat a navést správným směrem.

13. Závěr

Cílem této práce bylo zjistit a vyhodnotit názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků na problematiku kázně na středních odborných školách. Práce je dále zaměřena na zjištění názorů učitelů na kázeň žáků a na to, jak učitelé řeší a předchází nekázní. Získaná data byla následně porovnána v závislosti na rozdílech mezi názory třídních učitelů 1. a 4. ročníků, dále podle pohlaví, věku a délky praxe.

Ze získaných údajů vyplývá, že výsledky se nejvíce lišily v závislosti na rozdělení podle názorů třídních učitelů 1. a 4. ročníků. U rozdělení podle pohlaví, délky praxe a věku nebyly u většiny odpovědí přílišné rozdíly.

Celkově se všichni dotazovaní učitelé shodli na tom, že mezi nejčastější kázeňské problémy patří vyrušování, neplnění školních povinností a kouření. Pozitivem je, že mezi nejméně vyskytujícími se přestupky patří krádeže, fyzické konflikty a drogy.

Mezi nejzávažnější přestupky respondenti zařadili krádeže, drogy, alkohol, drzost a vulgárnost a fyzické konflikty. Mezi nejméně závažné učitelé zařadili neplnění školních povinností.

Nejvíce využívané prostředky k předcházení nekázně jsou mezi učiteli na středních odborných školách diskuse se žáky, kontrola, odměny a pochvaly a pravidelný režim třídy.

Dále výsledky ukazují, že nejčastěji učitelé používají k řešení nekázně napomenutí, pokárání a přirozené důsledky plynoucí z přestupku a nejméně používají tělesné tresty a ponechání po škole.

Na otázku, jaké jsou podle učitelů nejčastější příčiny nekázně, označili nejčastěji rodinu, současnou společnost a okolí. Jako nejméně častou příčinu vnímají atmosférické změny.

Vzhledem k tomu, že jsem pracovala s menším počtem respondentů, tak nelze konstatovat, že závěry plynoucí z této práce mají obecnou platnost. Tyto získané informace však mohou sloužit jako východiska pro formulace hypotéz, které můžou další výzkumníci ověřit. Dále si myslím, že by bylo vhodné tento výzkum rozšířit na další stupně škol. Například se zaměřit na porovnání kázně na základních školách mezi prvním a druhým stupněm a prověřit současný stav kázně na dnešních vysokých školách. Myslím si, že se vzrůstajícím stupněm škol by se problémy s kázní měly eliminovat.

Je důležité, aby si učitelé uvědomili závažnost tohoto problému a snažili se raději kázeňským přestupkům předcházet, než je později složitě řešit. Já bych se osobně snažila žáky vždy nějak zaujmout a být maximálně spravedlivá. Snažila bych se žákům naslouchat a diskutovat s nimi o problémech, které se jich týkají a získat jejich důvěru.

14. Použité zdroje

AUGER, M. T., BOUCHARLAT, CH. 2005. *Učitel a problémový žák: strategie pro řešení problémů s kázní a učením*. Přeložila Lucie Hučínová. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 121 s. ISBN 80-7178-907-0.

BENDL, S. 2005. *Ukázněná třída aneb Kázeňské minimum pro učitele*. 1. vyd. Praha: Triton, 2005. 298 s. ISBN 80-7254-624-4.

BENDL, S. 2004. *Jak předcházet nekázní aneb Kázeňské prostředky*. 1. vyd. Praha: ISV, 2004. 208 s. ISBN 80-86642-14-3.

BENDL, S. 2001. *Školní kázeň: metody a strategie*. 1. vyd. Praha: ISV, 2001. 267 s. ISBN 80-85866-80-3.

ČAPEK, R. 2008. *Odměny a tresty ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-1718-0.

ČÁP, J. 2007. *Výchova, její aktuální otázky a možnosti psychologie při jejich řešení*. In ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. Kapitola 7, s. 247-302. ISBN 978-80-7367-273-7.

FONTANA, D. 2003. *Psychologie ve školní praxi*. Přeložil Karel Balcar. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-626-8.

HORÁK, J. 2001. *Osobnost a autorita učitele*. In HORÁK, J., KRATOCHVÍL, M., PAŘÍZEK, V. *Základy pedagogiky*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. Kapitola 5, s. 30-38. ISBN 80-7083-534-6.

KASÍKOVÁ, H. 2010. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7367-712-1.

KYRIACOU, CH. 2008. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Přeložil Dominik Dvořák a Milan Koldinský. 3. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-434-2.

NOVOTOVÁ, J. 2001. Kázeň ve škole. In HORÁK, J., JOSÍFKOVÁ, J., NOVOTOVÁ, J., et al. *Výchovné problémy současné školy*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. Kapitola 4, s. 62-81. ISBN 80-7083-537-0.

OBST, O. 2002. Kázeň ve výuce. In KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. Kapitola 18, s. 386-402. ISBN 80-7178-253-X.

PAŘÍZEK, V. 1996. *Základy obecné pedagogiky*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1996. 76 s.

PAŘÍZEK, V. 1990. *Učitel v nezvyklé školní situaci*. 1. vyd. Praha: SPN, 1990. 102 s. ISBN 80-04-23897-1.

PETTY, G. 2008. *Moderní vyučování*. Přeložil Štěpán Kovařík. 5. vyd. Praha: Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-427-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 1998. *Pedagogický slovník*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998. 336 s. ISBN 80-7178-252-1.

VALIŠOVÁ, A. 2007. Autorita v zrcadle výchovy. In VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. Kapitola 26, s. 393-401. ISBN 978-80-247-1734-0.

VÁGNEROVÁ, M. 2001. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. 1. vyd.
Praha: Karolinum, 2001. 170 s. ISBN 80-7184-488-8.

15. Seznam příloh

15.1.	Příloha 1 - Dotazník.....	1
15.2.	Příloha 2 - Záznamový arch rozhovoru	5

15.1. Příloha 1 - Dotazník

DOTAZNÍK

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

dovoluji si Vás požádat o spolupráci při výzkumu problematiky kázně na SOŠ. Dotazník je určen pro třídní učitele 1. a 4. ročníků. Cílem je zjistit s jakými přestupky se pedagogové nejvíce setkávají, jak řeší otázky týkající se nekázně a jak se ji snaží předcházet. Dotazník bude sloužit k vytvoření pohledu na kázeň na současných SOŠ a bude podkladem pro bakalářskou práci.

Tento dotazník je anonymní.

Přibližná délka vyplňování dotazníku je cca 10 minut.

Forma vyplňování: zaškrtněte křížkem správnou odpověď, pokud není uvedeno jinak.

Děkuji za účast a Váš čas.

Kateřina Valentová, studentka na Technické univerzitě v Liberci, obor Učitelství odborných předmětů

1. Délka praxe:let

2. Ročník, ve kterém jste třídním učitelem: 1. ročník ☐ 4. ročník ☐

3. Pohlaví: žena ☐ muž ☐

4. Věk: do 30 let ☐ 31-40 let ☐ 41-50 let ☐ 51 a více ☐

5. Jak často se ve vaší třídě projevují tyto problémy?

	<i>Neustále (denně nebo skoro denně)</i>	<i>Často (minimálně 1x týdně)</i>	<i>Občas (minimálně 1x měsíčně)</i>	<i>Zřídka (méně než 1x za měsíc)</i>	<i>Nikdy (nebo téměř nikdy)</i>
Neplnění škol. povinností	☐	☐	☐	☐	☐
Záškoláctví	☐	☐	☐	☐	☐
Vyrušování	☐	☐	☐	☐	☐
Drzost a vulgárnost	☐	☐	☐	☐	☐
Podvádění	☐	☐	☐	☐	☐
Krádeže	☐	☐	☐	☐	☐
Vandalismus	☐	☐	☐	☐	☐

Fyzické konflikty	☐	☐	☐	☐	☐
Kouření	☐	☐	☐	☐	☐
Alkohol	☐	☐	☐	☐	☐
Drogy	☐	☐	☐	☐	☐
Jiné:	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐

6. Jaké jsou podle vás nejzávažnější přestupky?

	<i>Velmi závažný</i>	<i>Závažný</i>	<i>Středně závažný</i>	<i>Málo závažný</i>	<i>Nezávažný</i>
Vyrušování	☐	☐	☐	☐	☐
Neplnění škol. povinností	☐	☐	☐	☐	☐
Záškoláctví	☐	☐	☐	☐	☐
Podvádění	☐	☐	☐	☐	☐
Drzost a vulgárnost	☐	☐	☐	☐	☐
Krádeže	☐	☐	☐	☐	☐
Fyzické konflikty	☐	☐	☐	☐	☐
Vandalismus	☐	☐	☐	☐	☐
Kouření	☐	☐	☐	☐	☐
Alkohol	☐	☐	☐	☐	☐
Drogy	☐	☐	☐	☐	☐
Jiné:	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐

7. Jakých prostředků využíváte k předcházení nekázně?

	<i>Vždy</i>	<i>Převážně</i>	<i>Zřídka</i>	<i>Nikdy</i>
Kontrola	☐	☐	☐	☐
Tresty	☐	☐	☐	☐
Odměny a pochvaly	☐	☐	☐	☐
Autoritativní přístup	☐	☐	☐	☐
Pravidelný režim třídy	☐	☐	☐	☐

Diskuse se žáky	☐	☐	☐	☐
Zlepšení školního prostředí (vzhled školy, vybavení)	☐	☐	☐	☐
Kooperativním učením	☐	☐	☐	☐
Tvorba zajímavých učebních programů	☐	☐	☐	☐
Projektovou výukou	☐	☐	☐	☐
Jiné:	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐

8. Jak vnímáte problém kázně na Vaší škole z hlediska závažnosti?

Velmi závažný *Závažný* *Středně závažný* *Málo závažný* *Nezávažný*
☐ ☐ ☐ ☐ ☐

9. Jaké jsou nejčastější příčiny nekázně dle vašeho názoru? Prosím, seřad'te následující příčiny podle důležitosti tak, že Vaše nejdůležitější kritérium označíte 1, druhé nejdůležitější 2; kritérium nejméně důležité 16.

Rodina	☐
Učitelé	☐
Okolí (kamarádi)	☐
Atmosférické změny	☐
Současná společnost	☐
Boj žáků o moc	☐
Snaha některých žáků na sebe upozornit	☐
Málo učitelů mužů	☐
Nuda	☐
Přetíženost dětí	☐
Zdravotní potíže	☐
ADHD (hyperaktivita s poruchou pozornosti)	☐

Školní neúspěšnost	☐
Jiné:	☐
.....	☐
.....	☐

10. Jaké kázeňské prostředky používáte k řešení nekázně? Prosím, seřad'te následující kázeňské prostředky podle důležitosti tak, že Vaše nejdůležitější kritérium označíte 1, druhé nejdůležitější 2; kritérium nejméně důležité 10.

Napomenutí	☐
Pokárání	☐
Hrozba	☐
Tělesný trest	☐
Přirozené důsledky plynoucí z přestupku	☐
Zvláštní úkol na víc	☐
Ponechání po škole	☐
Jiné:	☐
.....	☐
.....	☐

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku

15.2. Příloha 2 - Záznamový arch rozhovoru

ZÁZNAMOVÝ ARCH	
ROZHOVOR S TŘÍDNÍMI UČITELI 1. A 4. ROČNÍKUŮ OHLEDNĚ KÁZNĚ	
Délka praxe:	Pohlaví:
Ročník:	Věk:
Otázky:	Odpovědi:
1. Jaký kázeňský prostředek jste v poslední době řešil/-a a jakým způsobem?	
2. Jaké kázeňské problémy jsou podle vás nejzávažnější a proč?	
3. Jaké prostředky využíváte k předcházení nekázně a proč?	
4. Jaké jsou nejčastější příčiny nekázně dle vašeho názoru a proč?	
5. Jaké kázeňské prostředky používáte k řešení nekázně a proč?	